

s. 4–5

**Pedersöre bygger
och gör sig redo för
framtiden.**

*Pedersöre valmistautuu
tulevaisuuteen.*

PEDERSÖRE info

1
2022

s. 6–7

**Lokal skogsflis har
ersatt utländsk olja.**

Paikallinen metsähake on korvannut ulkomaisen öljyn.

s. 12–13

**Gynna mångfalden
– dämpa lupinens
framfart.**

*Suojele monimuotoisuutta –
hillitse lupiinin leviämistä.*

s. 14–15

**KEHITYSTYÖ. Viisi askelta
kohti lapsiystävällisempää
Pedersörea.**

KOMMUNAL UTVECKLING. Fem steg mot
ett barnvänligare Pedersöre.

UTGIVARE

Pedersöre
kommun

ADRESS

Skrufvilagatan 2
68910 Bennäs

TELEFON

785 0111

ANSVARIG
UTGIVARE

Stefan Svensfors

REDAKTÖR

Malin Henricson

ÖVERSÄTTNING

Hanna Tienvieri

LAYOUT

Ida Wikström
och Johanna
Öst Häggblom

TRYCK

Forsberg

ISSN / PRINT

2343-2241

ISSN / ONLINE

2343-225X

Kriser och framtidstro

LEDARE

Stefan Svensfors,
kommundirektör

DE SENASTE TVÅ åren har vi varit tvungna att vänja oss vid våg efter våg av kriser som sköljer över samhället. Coronapandemin ställde vår vardag på ända i många avseenden och när vi började se ljuset i tunneln efter pandemin, så skakas vi av kriget i Ukraina och allt lidande, elände och oro som följt av det. Också i Pedersöre har medkänslan och sympatin med Ukrainas folk varit djup och uppriktig, och det har konkret tagit sig uttryck i en stark vilja att hjälpa till och bidra både ekonomiskt och materiellt för att lindra nöden i Ukraina. Men också genom att många kommuninvånare konkret erbjudit boende för flyktingar och haft beredskap att ta emot människor i nöd.

Sviterna både av pandemin och kriget i Ukraina kommer säkert att synas och påverka oss under en lång tid framåt. Utöver att bereda oss på att hjälpa på det sätt vi kan, får vi också bereda oss på att det oroliga världsläge som krisen i Ukraina utlöst, också påverkar oss och vår vardag på olika sätt. Dels finns kanske en direkt säkerhetspolitisk oro, som Finland som stat måste och kommer att hantera, dels uppstår ekonomiska konsekvenser i olika mått som påverkar vår vardag, både som privatpersoner men också för den kommunala verksamheten.

Coronapandemin skapade för sin del redan oro till exempel inom byggbranschen, med stigande materialpriser och leveransproblem. Läget har ytterligare försämrats till följd av det oroliga världsläget. Prisstegringen på material och svårigheter att få fram material har redan påverkat till exempel den planerade byggstarten av Sandsund nya skola. Det är tråkigt att tvingas ändra redan länge emotsedda planer och byggstart av orsaker som kommunen inte råder för, eller på. Men det är samtidigt ett faktum att vi som kommun inte råder på utvecklingen inom byggbranschen och därför fattade kommunstyrelsen i april beslut om att skjuta upp byggstarten av Sandsund skola och återkomma till frågan i höst. Vi kan bara hoppas att läget ser annorlunda ut på många plan då.

— Vi ser framåt, bland annat genom Axåkers skolbygge som avancerar dagligen. Vi satsar på renovering av Sursik kök för att möta framtidens behov, vi planerar satsningar på utbyggnad av ett distributionsnät för biogas, vilket också är en betydande klimathandling vid sidan av att det betjänar både kommun och privata företag.

STEFAN SVENSFORS

Samtidigt finns det naturligtvis också ljusglimtar och positiva vändningar att ta fasta på. Det att pandemin trots allt ser ut att släppa sitt grepp om oss känns förstås bra och hoppfullt. Trots att coronan orsakade många utmaningar i den praktiska vardagen och verksamheten, så kunde Pedersöre kommun som helhet ta sig igenom coronatiden med den äran. För det får vi tacka kommunens flexibla och kunniga personal som ställt upp på ett fantastiskt sätt, för att göra ett svårt läge lite lättare för alla och hitta fungerande lösningar.

Vi ser framåt, bland annat genom Axåkers skolbygge som avancerar dagligen. Vi satsar på renovering av Sursik kök för att möta framtidens behov, vi planerar satsningar på utbyggnad av ett distributionsnät för biogas, vilket också är en betydande klimathandling vid sidan av att det betjänar både kommun och privata företag. Näringslivet överlag ger positiva signaler om tron på framtiden och kommunen presenterar också ett bokslut för fjolåret som visar på ett rejält överskott. Vi jobbar framåt!

Jag vill också önska alla en riktigt fin och avkopplande sommar! ■

S. 24

Kriisejä ja uskoa tulevaisuuteen

PÄÄKIRJOITUS
Stefan Svenfors,
kunnanjohtaja

KAHTENA VIIME VUOTENA olemme joutuneet tottumaan yhteiskunnan yli hyökyviin kriisiaaltoihin. Koronapandemia mullisti arkemme monilta osin, ja kun aloimme nähdä valoa tunnelin päässä pandemian jälkeen, meitä järkyttivät Ukrainan kriisi ja kaikki sen aiheuttama kärsimys, kurjuus ja huoli. Myös Pedersöressä myötätunto ja sympatia Ukrainan kansaa kohtaan on ollut syvää ja vilpitöntä. Se on näkynyt konkreettisesti vahvana haluna auttaa ja osallistua niin taloudellisesti kuin aineellisesti Ukrainan hädän lievittämiseen. Se on näkynyt myös siinä, että monet kuntalaiset ovat konkreettisesti tarjonneet asuntoja pakolaisille ja olleet valmiita vastaanottamaan hädänalaisia.

Sekä pandemian että Ukrainan sodan seuraukset tulevat varmasti näkyväksi ja vaikuttamaan meihin vielä pitkään. Sen lisäksi, että valmistaudumme auttamaan kykyjemme mukaan, meidän on varauduttava myös siihen, että Ukrainan kriisin laukaisema levoton maailmantilanne vaikuttaa eri tavoin myös meihin ja arkeemme. Yhtäältä on ehkä olemassa välitön turvallisuuspoliittinen huoli, jota Suomen on valtiona käsiteltävä, ja toisaalta syntyy erisuuruisia taloudellisia seurauksia, jotka vaikuttavat arkeemme niin yksityishenkilöinä kuin kunnan toiminnassa.

Koronapandemia on omalta osaltaan aiheuttanut jo huolta esimer-

kiksi rakennusosalalla nousevien materiaalihintojen ja toimitusongelmien muodossa. Tilanne on huonontunut lisää levottoman maailmantilanteen vuoksi. Materiaalien hinnannousu ja saatavuusongelmat ovat jo vaikuttaneet esimerkiksi Sandsundin uuden koulun rakentamisen aloittamiseen. On ikävää, että suunnitelmia ja rakentamisen aloittamista joudutaan muuttamaan syistä, joihin kunta ei voi vaikuttaa. Mutta tosiasia on myös se, että kuntana emme voi vaikuttaa rakennusalan kehitykseen, ja siksi kunnanhallitus päätti huhtikuussa lykätä Sandsundin koulun rakentamisen aloitusta ja palata asiaan syksyllä. Voimme vain toivoa, että tilanne näyttää silloin monessa suhteessa erilaiselta.

Samalla on havaittavissa myös valonpilkahduksia ja positiivisia käänteitä. Se, että pandemia näyttää kaikesta huolimatta irrottavan otettaan meistä, tuntuu tietenkin hyvältä ja toiveikkaalta. Vaikka korona aiheutti monia haasteita käytännön arjessa ja toiminnassa, Pedersören kunta selvisi kokonaisuutena korona-ajasta kunnialla. Siitä saamme kiittää kunnan joustavaa ja osaavaa henkilöstöä, joka on upealla tavalla tehnyt vaikeasta tilanteesta kaikille hieman helpomman ja keksinyt toimivia ratkaisuja.

Katsomme eteenpäin, muun muassa Axåkers skolan rakentamisen myötä, joka etenee päivittäin. Panostamme Sursikin keittiön remonttiin, jotta voimme vastata tulevaisuuden tarpeisiin. Suunnittelemme biokaasun jake-lujärjestelmän laajentamista, mikä on myös merkittävä ilmastoteko ja palvelee sekä kuntaa että yksityisiä yrityksiä. Elinkeinoelämä ylipäänsä antaa positiivisia signaaleja uskosta tulevaisuuteen, ja kunnan viime vuoden tilinpäätös osoittaa reilua ylijäämää. Työ jatkuu!

Haluan myös toivottaa kaikille erittäin hienoa ja rentouttavaa kesää! ■

— *Elinkeinoelämä ylipäänsä antaa positiivisia signaaleja uskosta tulevaisuuteen, ja kunnan viime vuoden tilinpäätös osoittaa reilua ylijäämää. Työ jatkuu!*

STEFAN SVENFORS

- 4 Pedersöre gör sig redo för framtiden
Pedersöre valmistautuu tulevaisuuteen
- 6 Lokal skogsflis har ersatt utländsk olja
Paikallinen metsähake on korvannut ulkomaisen öljyn
- 8 Vandra hållbart – ta hem skräpet
Vaella kestävästi – vie roskat kotiin
- 11 Pedersöre frågar om avloppsanslutningar
Pedersöre kyselee jätevesiratkaisuista
- 12 Gynna mångfalden – dämpa lupinens framfart
Suojele monimuotoisuutta – hillitse lupiinin leviämistä
- 14 Fem steg mot ett barnvänligare Pedersöre
Viisi askelta kohti lapsiystävällisempää Pedersörea
- 16 Sommarens evenemang
Kesän tapahtumat
- 18 Kom med på Pedfest i Esse
Tule mukaan Ähtävän Pedfestiin
- 19 Vi cyklar – cykelkampanj i Jakobstadsregionen
Pyöräillään – pyöräilykampanja Pietarsaaren seudulla
- 20 Falken ordnar värdigt veteran-FM
Falken järjestää arvokkaat veteraanien SM-kilpailu
- 22 Kungsängens välkomnar hyresgäster i september
Kungsängens toivottaa vuokralaiset tervetulleiksi syyskuussa
- 24 Lär dig surdegsbaka med Jeriko gård
Jeriko gård opettaa hapanjuurileivontaa
- 27 Sommarkurser i Pedersöre MI
- 28 Mer rörelse i arbetet i Pedersöre
Lisää liikuntaa työpäivään Pedersöressä
- 29 Anmäl fel via Virhi i Pedersöre-appen
Ilmoita viasta Virhin kautta Pedersöre-sovelluksessa
- 30 Det händer i AX
- 31 Kryssset

PEDERSÖRE

www.pedersore.fi

← Axåkers skola är ett av de stora och betydelsefulla byggprojekt som pågår just nu. Skolan ska stå klar om drygt ett år, inför skolstarten hösten 2023.

← Axåkers skola on yksi käynnissä olevista suurista ja merkittävistä rakennushankkeista. Koulu valmistuu reilun vuoden kuluttua, ennen koulun alkua syksyllä 2023.

→ Järnvägsbron i Källby förnyas helt och anslutningen till Långskogsvägen flyttas längre mot Ytteresse för att öka trafiksäkerheten.

→ Kolpin rautatiesilta uusitaan kokonaan ja Långskogintien liittymää siirretään Ala-Ähtävälle päin liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

↓ Överesse skolas fasad piffas upp i sommar.

↓ Överesse skolan julkisivu maalataan kesällä.

Pedersöre gör sig redo för framtiden

Pedersöre har startat flera byggprojekt som har en sak gemensamt – de rustar kommunen för framtiden och bäddar för god service åt kommuninvånarna. Också infrastrukturen förbättras på flera håll, främst tillsammans med Trafikledsverket.

da i och med fasadmålningen denna sommar. Arbetet fortsätter troligtvis en bit in på hösten, så det kommer att synas byggställningar och aktivitet kring skolan ännu efter skolans sommarlov.

Det satsas en hel del på infrastrukturen i regionen. Edsevö korsningsområde får sin fjärde ramp samtidigt som en del av gatunätet byggs om och grundförbättras. Underfarten under stamväg 68 som binder samman bostadsområdet och företagsområdet byggs om, och de delar av Edsevö bostadsområde där bullernivån är för hög kommer att skyddas av bullerstaket eller -vallar. Slutresultatet blir en planskild korsning som tryggar trafiken till bostads- och företagsområdena. Kommunen deltar i kostnaderna till den del det gäller kommunens planområden.

En ny järnvägsbro byggs i Källby samtidigt som den del av stamvägen som påverkas dras om. I projektet kommer Långskogsvägens anslutning att flyttas längre mot Ytteresse för att öka trafiksäkerheten.

Därtill planerar Trafikledsverket att förnya båda broarna längs Källbyvägen in mot Jakobstad i sam-

I BENNÄS HÅLLER Axåkers skola och förskola på att ta form och arbetet med att renovera och bygga till köket vid Sursik har påbörjats.

Placeringen av Axåkers skola och förskola fastställdes hösten 2019. Tre placeringalternativ hade utretts och fullmäktige valde till slut att placera skolan på åkern intill Pedersheim intill Skrufvilagatan i Bennäs. Den nya byggnaden ska stå klar för barnen från Bennäs, Sundby och Östensö inför höstterminen 2023. Totalkostnaden är ca 8,3 miljoner euro.

Köket vid Sursik förstoras och renoveras för totalt ca 3,27 miljoner euro. Arbetet, som startar denna sommar, pågår lite över 2 år. Kommunens stora centralkök på Sursikbacken tillreder dagligen ca 2 000 matportioner, därför är det mycket viktigt att köket är i gång under hela byggprojektet. Det stängs endast under de båda sommarloven som in-

faller under renoveringstiden. Köket byggs till med ca 400 m² medan renoveringen berör ca 450 m². Denna sommar påbörjas arbeten på parkeringsområdet samt rivningsarbeten samtidigt som arbeten med tillbyggnaden inleds. Varma köket och varumottagningen kommer att finnas i den nya tillbyggnaden. Gamla köket renoveras för att fungera som kallt kök och kurator, hälsovårdare och studiehandedare får nya utrymmen.

Överesse skola får en fräsch utsi-

8,3
miljoner euro är
priset för byggnationen
av Axåkers skola.

TEXT
Yvonne
Liljedahl-Lund
teknisk chef

FOTO
Jonas Thomén

Pedersöre valmistautuu tulevaisuuteen

TEKSTI

Yvonne
Liljedahl-Lund
tekninen johtaja

KUVA

Jonas Thomén

Pedersöre on käynnistänyt useita rakennushankkeita, joita yhdistää yksi asia: ne varustavat kuntaa tulevaisuuteen ja varmistavat hyvät palvelut kuntalaisille. Myös infrastruktuuria parannetaan useissa paikoissa, lähinnä yhteistyössä Väyläviraston kanssa.

PÄNNÄISSÄ AXÅKERSIN KOULU ja esikoulu ovat muotoutumassa, ja Sursikin keittiön remontti- ja laajennustyöt ovat alkaneet.

Axåkersin koulun ja esikoulun sijointipaikka päätettiin syksyllä 2019. Kolme sijaintivaihtoehtoa oli selvitetty, ja valtuusto päätti lopulta sijoittaa koulun pellole Pedersheimin viereen Skrufvillankadulle Pännäisiin. Uusi rakennus valmistuu syyslukukaudeksi 2023 Pännäisten, Sundbyn ja Östensön lapsille. Kokonaiskustannukset ovat noin 8,3 miljoonaa euroa.

Sursikin keittiötä laajennetaan ja remontoidaan yhteensä noin 3,27 miljoonalla eurolla. Työ alkaa tänä kesänä ja jatkuu hieman yli kaksi vuotta. Kunnan suuri keskuskeittiö Sursikimäellä valmistaa päivittäin noin 2 000 ruoka-annosta, minkä vuoksi on erittäin tärkeää,

struktuuriin. Edsevön risteysalue saa neljännen rampin samalla kun osa katuverkosta rakennetaan uudelleen ja perusparannetaan. Kantatien 68 alikulku, joka yhdistää asuntoalueen ja yritysalueen, rakennetaan uudelleen. Edsevön asuntoalueen osat, joilla melutaso on liian korkea, suojataan meluaidalla tai -valleilla. Lopputuloksena on eritasoristeys, joka turvaa liikenteen asunto- ja yritysalueille. Kunta osallistuu kustannuksiin kunnan kaava-alueiden osalta.

Kolppiin rakennetaan uusi rautatie-silta ja kantatietä siirretään siltä osin. Hankkeessa Långskogintien liittymää siirretään Ala-Ähtävälle päin liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

Väylävirasto suunnittelee lisäksi Kolpintien kahden sillan uudistamista Edsevö-hankkeen yhteydessä. Samalla Kolpintielle liittyvien teiden eli Bergöntien, Häröntien ja Östensöntien liikenneturvallisuutta aiotaan parantaa.

Väylävirasto suunnittelee ohituskäistä ja valtatielle 8 Edsevön ja Lepplaksin välille. Tiesuunnitelma valmistuu toivon mukaan tänä vuonna, mikä voi parhaassa tapauksessa johtaa siihen, että hanke voitaisiin toteuttaa lähitulevaisuudessa.

Pedersören panostukset on huomattu, mikä näkyy mm. siinä, että kuntaan halutaan rakentaa asuntoja ja perustaa yrityksiä. Huolta aiheuttaa tällä hetkellä levoton maailmantilanne, joka voi viivästyttää suunniteltujen hankkeiden toteuttamista.

Sandsund skolan rakentamisen aloitusta siirrettiin. Rakennusosalalla vallitsevan epävarmuuden vuoksi kunta odottaa otollisempaa hetkeä hankintamenettelylle. Alustavan aikataulun mukaan rakennushankkeen 1. vaihe olisi käynnistynyt tänä syksynä. Suunnittelu on kuitenkin valmis, joten hankinta voidaan toteuttaa nopeasti, kun tilanne vakaantuu. ■

band med Edsevöprojektet. Samtidigt kommer anslutningsvägarna till Källbyvägen att göras trafiksäkrare, dvs. Bergö- och Härövägen samt Östensövägen.

Inför framtiden planerar Trafikledsverket omkörningsfiler längs riksväg 8 mellan Edsevö och Lepplax. Vägplanen blir förhoppningsvis klar inom detta år, vilket i bästa fall kan leda till att projektet kunde förverkligas inom en överskådlig framtid.

Att satsningarna i Pedersöre noteras märks bl.a. i att det finns ett tydligt intresse för att bygga bostäder och etablera verksamheter i kommunen. Orosmolnet i skrivandets stund är det oroliga världsläget som kan fördröja förverkligandet av planerade projekt.

Ett projekt, för vilket byggstarten skjuts fram, är Sandsund skola. Den rådande osäkerheten inom byggbranschen gör att kommunen inventerar lämpligare läge för upphandling. Enligt den preliminära tidtabellen skulle skede 1 av byggprojektet ha startat denna höst. Planeringen är dock klar så upphandlingen kan genomföras i snabb ordning genast läget blir stabilt. ■

3,27

miljoonaa euroa
maksaa Sursikin
keittiön remontti- ja
laajennustyöt.

että keittiö on toiminnassa koko rakennushankkeen ajan. Se suljetaan vain kahden kesäloman ajaksi, jotka osuvat remontin ajalle. Keittiötä laajennetaan noin 400 m², kun taas remontoitava ala on noin 450 m². Tänä kesänä aloitetaan työt pysäköintialueella sekä purkutyöt laajennustöiden aloittamisen yhteydessä. Lämmin keittiö ja lastauslaituri tulevat sijaitsemaan uudessa laajennusosassa. Vanha keittiö remontoidaan kylmäksi keittiöksi, ja kuraattori, terveydenhoitaja ja opinto-ohjaaja saavat uudet tilat.

Överesse skolan julkisivu maalataan tänä kesänä. Työ jatkuu luultavasti hieman vielä syksyllä, joten koululla näkyy rakennustelineitä vielä kesäloman jälkeen.

Alueella panostetaan paljon infra-

Lokal skogsflis har ersatt utländsk olja

Pedersöre Värmes nya biovärmecentral i Bennäs är ett led i kommunens strategi att fasa ut oljan och ersätta den med förnybara energikällor för att värma sina fastigheter. Anläggningen använder i huvudsak skogsflis från skogarna i närområdet som råvara.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

DET ÄR BEHAGLIGT varmt och kliniskt rent i pannrummet inne i anläggningen intill Bennäsvägen och riksåttan. Förutom otaliga glänsande metallrör dominerar rummet av den stora röda flispannan som når nästan ända upp i taket. Den får sitt bränsle från byggnaden intill, där flisen lagras i silon och matas in i värmecentralen via ett rullband. En mellansilo med nivågivare bredvid pannan känner av när det ska fyllas på mer flis.

Driftschefen Tore Sjöskog öppnar en liten lucka som blottar lågorna inne i den.

I kontrollrummet – och via dator och telefon – kan Sjöskog och koncernbolagens vd Kjell Gripenberg följa med produktionsprocessen i realtid.

– Just nu är det 343 grader varmt på rosterbädden och på det varmast stället i pannan är det 917 grader, säger Gripenberg.

Riktigt så varmt är inte det vattnet som går ut i fjärrvämenätet. Det shuntas ner till cirka 100 grader.

Anläggningen värmer bl a Bennäs centrumområde, industriområ-

det, idrottscentret och Sursikbackens fastigheter. Nya Axåkers skola ska också anslutas till fjärrvämenätet.

Kapaciteten räcker till mycket mer. Flispannan har en topp effekt på 4 megawatt (MW) per tidsenhet, medan den kompletterande biogaspannan, som ännu inte är i bruk, kan ge lika mycket.

– Det här är en investering som tar oss långt fram i tiden och den är ett led i vårt långsiktiga arbete att styra samhället i en fossilfri riktning, säger Gripenberg.

Restprodukterna kontrolleras också. Rökgasen silas via ett partikelfilter som förhindrar att stora partiklar far ut i luften. Askan tas till vara och näringen i den kan användas i skogsgödning och matjord.

Pedersöre Värme har totalt åtta värmecentraler som värmer drygt 80 procent av kommunens fastigheter i byarna. Den totala årsproduktionen är 23 gigawattimmar (GWh). Gripenberg åskådliggör vad det här innebär ur ett klimat- och hållbarhetsperspektiv:

– 23 GWh motsvarar ca 30 miljoner liter olja på tio år. Vi har alltså er-

← Biovärmecentralen har en årseffekt på ca 12 GWh, vilket är mer än hälften av den totala årsproduktionen i Pedersöre Värmes åtta anläggningar.

← Biolämpökeskusen vuositeho on 12 GWh, mikä on yli puolet Pedersöre Lämmön kahdeksan laitoksen kokonaisvuosituotannosta.

↘ Den röda flispannan bakom koncernbolagens vd Kjell Gripenberg och driftschefen Tore Sjöskog har varit i gång sedan början av året. Samtidigt togs den gamla värmecentralen vid Sursik ur bruk.

↘ Konserniyhtiön tj. Kjell Gripenbergin ja käyttöpäällikkö Tore Sjöskogin takana oleva punainen hakekattila on ollut käytössä vuoden alusta lähtien. Samalla Sursikin vanha lämpökeskus suljettiin.

satt en stor mängd eldningsolja med inhemsk skogsflis. Vi är en föregångare när det gäller energiproduktion i en så pass vidsträckt kommun som Pedersöre, säger han.

Solenergi ingår också i kommunens arsenal. När Ax-fastigheten i Bennäs renoverades senast monterades ca 170 solpaneler på taket. År 2020, då snötäcket smält tidigt, gav panelerna 45 000 kWh, ifjol 38 000 kWh.

– Med dagens elpris är egenproducerad solenergi lönsamt, men det blir aldrig lönsamt för oss att producera och sälja solel åt andra. Den energi vi får från solpanelerna används till 100 procent i fastigheten, till el, ventilationsaggregat och kylning och minskat behovet av att köpa el från nätet. Solenergin täcker kylningen av fastigheten till 100 procent, säger Gripenberg.

Frågan är hur värmebolaget tar steget vidare i sitt klimatarbete. Gripenberg förutspår att det blir aktuellt att använda värmepumpar i fjärrvärmedriften i framtiden. Biogas blir aktuell som kompletterande energikälla i den nya värmecentralen. Det diskuteras mycket gällande vätgas och bränsleceller men kommersialiseringen av denna teknik ligger ännu ganska långt framför oss.

– Och en tankstation med biogas ligger högt på prioriteringslistan, säger Gripenberg. ■

Paikallinen metsähake on korvannut ulkomaisen öljyn

Pedersöre Lämmön uusi biolämpökeskus Pännäisissä on osa kunnan strategiaa luopua öljystä ja korvata se uusiutuville energianlähteillä kiinteistöjen lämmityksessä. Laitos käyttää raaka-aineena pääasiassa lähialueen metsistä saatua metsähaketta.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

PÄNNÄISTENTIEN JA KASITIEN vieressä sijaitsevan laitoksen kattilahuoneessa on mukavan lämmintä ja kliinisen puhdasta. Lukemattomien kiiltävien metalliputkien ohella tilaa dominoi suuri punainen hakekattila, joka ulottuu melkein kattoon asti. Se saa polttoaineensa viereisestä rakennuksesta, jossa haketta varastoidaan siilossa ja josta se kuljetetaan lämpökeskukseen liukuhihnaa pitkin. Kattilan vieressä oleva välsiilo tunnistaa tasoanturin avulla, kun haketta tarvitaan lisää.

Käyttöpäällikkö Tore Sjöskog avaa pienen luukun, jonka takaa paljastuu liekit.

Valvomossa – ja tietokoneen ja puhelimen kautta – Sjöskog ja konserniyhtiön tj. Kjell Gripenberg voivat seurata tuotantoprosessia reaaliajassa.

– Tulen lämpötila on juuri nyt 343 astetta, ja kattilan kuumimmassa kohdassa lämpötila on 917 astetta, Gripenberg sanoo.

Kaukolämpöverkkoon menevä vesi ei ole yhtä kuumaa. Sen lämpötila laskeaan noin 100 asteiseksi.

Laitos lämmittää mm. Pännäisten keskusta-alueetta, teollisuusalueetta, urheilukeskusta ja Sursikin alueen kiinteistöjä. Uusi Axåkers skola liitetään myös kaukolämpöverkkoon.

Kapasiteetti riittää paljon enempiinkin. Hakekattila tuottaa jopa 4 megawattia (MW) aikayksikköä kohden, kun taas täydentävä biokaasukattila, joka ei vielä ole käytössä, pystyy tuottamaan yhtä paljon.

– Tämä on investointi, joka vie meidät pitkälle tulevaisuuteen, ja se on osa pitkäjänteistä työtämme, jolla ohjaamme yhteiskuntaa fossiilittomaan suuntaan, Gripenberg sanoo.

Myös jäännöstuotteita valvotaan. Savukaasut suodatetaan hiukkassuodattimen avulla, mikä estää suurten hiukkasten pääsyn ilmaan. Tuhka kerätään talteen, ja sen sisältämiä ravinteita voidaan käyttää metsänlannoituksessa ja ruokamullassa.

Pedersöre Lämmöllä on yhteensä kahdeksan lämpökeskusta, jotka lämmittävät runsaat 80 prosenttia kunnan kiinteistöistä kylissä. Vuosituotanto on yhteensä 23 gigawattituntia (GWh). Gripenberg havainnollistaa, mitä se tarkoittaa ilmaston ja kestävä kehityksen näkökulmasta:

– 23 GWh vastaa noin 30 miljoonaa litraa öljyä kymmenessä vuodessa. Olemme siis korvanneet suuren määrän lämmitysöljyä kotimaisella metsä-

hakeella. Olemme energiantuotannon edelläkävijöitä, kun otetaan huomioon kuinka laaja kunta Pedersöre on, hän sanoo.

Aurinkoenergia kuuluu myös kunnan työkalupakkiin. Kun Ax-kiinteistö Pännäisissä viimeksi remontoitiin, katolle asennettiin noin 170 aurinkopaneelia. Vuonna 2020, kun lumipeite suli aikaisin, paneelit tuottivat 45 000 kWh, viime vuonna 38 000 kWh.

– Nykyisillä sähköhinnoilla itse tuotettu aurinkoenergia on kannattavaa, mutta aurinkosähkön tuottaminen ja myyminen muille ei tule koskaan olemaan kannattavaa meille. Aurinkopaneeleista saatu energia käytetään 100-prosenttisesti kiinteistöissä sähköön, ilmastointiin ja jäähdytykseen. Aurinkoenergia kattaa kiinteistön jäähdytyksen 100-prosenttisesti, Gripenberg sanoo.

Kysymys kuuluu, miten lämpölaitoksen ilmastotyössä edetään seuraavaksi. Gripenberg ennustaa, että lämpöpumpuja aletaan tulevaisuudessa käyttää kaukolämpötoiminnassa. Biokaasu on mahdollinen lisäenergianlähde uudessa lämpölaitoksessa. Vetykaasusta ja polttokennoista keskustellaan paljon, mutta tämän teknologian kaupallistaminen on vielä melko kaukana edessämme.

– Ja biokaasun tankkausasema on korkealla prioriteettilistalla, Gripenberg sanoo. ■

Vandra hållbart – ta hem skräpet

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Malin Henricson
& Jonas Thomén

Nu tar du dig lättare torrskodd runt vandringslederna i Sandsund och Bergö. Nya spångar och broar samt krossgrus förbättrar framkomligheten. Skyltar påminner om en viktig sak: Tillsammans håller vi naturen ren.

PROJEKTET ATT FÖRBÄTTRA de centrurnära vandringslederna i Sandsund och Bergö blev arbetsintensivt – mycket gjordes efter vandringslösningen i höstas. I skrivande stund ligger de nya infoskyltarna ännu i förrådet, men när en ny säsong drar i gång ska de också vara på plats i terrängen.

Syftet var att göra underlaget hållbart, förbättra skyltningen och uppdatera rastplatserna. Det har också gjorts. Hans Björklund, mästare för kommunens yttre områden, berättar att maskindépans servicemän har byggt fem nya broar över större diken. Sandsundleden har 350 meter nya spångar. I Bergö handlar det om ca 400 meter spångar på blöta avsnitt.

– Vi har lagt ut både vanliga spångar med plankor i bredd, och flytande spångar som man kan cykla på, säger Björklund.

De senare kallas också cykelspångar och har en filtduk i botten och tvärgående plankor ovanpå.

Sträckan i skogen mellan Lodevägen och Bennäsvägen har med avsikt inte gjorts cykelvänlig.

– Det är ingen cykelled. Barnen ska inte cykla till skolan den vägen. Man korsar Bennäsvägen på egen risk, påpekar kulturchefen Ulrika Stenmark.

Däremot har en etapp på cirka 1 kilometer inne i bostadsområdet i Sandsund gjorts tillgänglig för barnvagnar och rullstolar. Det våta och steniga underlaget har förstärkts med 400 ton krossgrus.

– Sträckan är mycket omtyckt. I ena änden har vi också förberett för ett utegym, säger idrottssekreteraren Pontus Backlund.

Sandsundleden har också fått en ny sträckning, vilken förkortar avsnittet som går längs Starabyvägen.

– Det var våtare än vi trodde, så

Allemansrätten

DU FÅR

- röra dig till fots, åka skidor och cykla i naturen, såsom i skogar och på naturängar
- tillfälligt vistas och övernatta på sådana platser där det också annars är tillåtet att röra sig (till exempel tälta på tillräckligt avstånd från närmaste bebyggelse)
- plocka vilda bär, svampar och icke-fridlysta växter
- meta och pilka
- färdas på och bada i hav, sjöar och vattendrag och färdas på isen.

DU FÅR INTE

- störa eller orsaka olägenheter eller skador för andra människor eller naturen
- röra dig på gårdsplaner, planteringar och odlade åkrar
- störa vilda djur och fåglars häckning
- fälla eller skada träd
- ta mossor, lavar, jordmaterial eller träd
- störa hemfriden
- göra upp öppen eld på annans mark
- skräpa ner
- köra med motordrivna fordon i terräng utan markägarens tillstånd
- fiska och jaga utan vederbörligt tillstånd.

KÄLLA: *Allemansrätten Lagstiftning och praxis, Miljöministeriet*

arbetet tog tid. Den nya dragningen är 1,5 kilometer lång och går genom fin terräng, säger Björklund.

Det finns också en ny grillplats i ändan av den nya sträckningen vid

Starabyvägen. Andra nyheter är en grillplats vid Morsholmen i Bergö, och en alternativ, barnvänlig rutt på cirka 4 kilometer. Hela Bergöleden är 6 kilometer.

I tid omfattar projektet i runda slängar 1 500 arbetstimmar. Där ingår både det arbete som kommunens anställda och talkoarbetarna i Sandsund områdesförening och IF PP har lagt ner. Områdesföreningen har byggt den nya grillplatsen vid

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →

Vaella kestävästi – vie roskat kotiin

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Malin Henricson
& Jonas Thomén

Sandsundin ja Bergön vaellusreiteillä on nyt helpompi kulkea kuivin jaloin. Uudet pitkospuut, sillat ja sora parantavat kulkukelpoisuutta. Kyllit muistuttavat tärkeästä asiasta: Yhdessä pidämme luonnon puhtaana.

KESKUSTAN LÄHELLÄ Sandsundissa ja Bergössä sijaitsevien vaellusreittien parantamishankkeesta tuli työntäyteinen – paljon tehtiin vaelluskauden jälkeen viime syksynä. Tällä hetkellä uudet infokyllit ovat vielä varastossa, mutta kun uusi kausi alkaa, kyltit laitetaan paikoilleen maastoon.

Tarkoituksena oli tehdä maastopohjasta kestävämpi, parantaa kyltitystä ja uudistaa taukopaikkoja. Niin on myös tehty. Kunnan viheralueiden mestari Hans Björklund kertoo, että konevarikon huoltomiehet ovat rakentaneet viisi uutta siltaa suurempien oijien yli. Sandsundin reitillä on 300 metriä uusia pitkospuuta. Bergössä on noin 400 metriä pitkospuuta kosteilla osuuksilla.

– Olemme laittaneet reiteille tavallisia pitkospuuta, joissa lankut ovat vierekäin, ja kelluvia pitkospuuta, joiden päällä voi pyöräillä, Björklund sanoo.

Jälkimmäisiä kutsutaan myös pyöräpitkospuiksi. Niissä on huopapohja ja päällä poikittaiset lankut.

Lodentien ja Pännäistentien välinen metsäosuus on tarkoituksella pyöräilyyn soveltumaton.

– Se ei ole pyöräilyreitti. Lasten ei tule pyöräillä kouluun sitä kautta. Pännäistentie ylitetään omalla vastuulla, kulttuuripäällikkö Ulrika Stenmark huomauttaa.

Sen sijaan Sandsundin asuinalueella olevalla noin 1 kilometrin pituisella osuudella pääsee kulkemaan lastenvaunuilla ja pyörätuolilla. Märkää ja kivistä maastopohjaa on vahvistettu 400 tonnilla soraa.

– Osuus on erittäin pidetty. Toiseen päähän olemme valmistelleet myös ulkokuntosalin, liikuntasihteerit Pontus Backlund sanoo.

Sandsundin reitti on saanut myös uuden polun, joka lyhentää Starabyntietä pitkin kulkevaa osuutta.

– Se oli luultua märempi, joten työ-

1 500

työtuntia on kulunut
Sandsundissa ja Bergössä
sijaitsevien vaellusreittien
parantamishankkeeseen.

hön kului aikaa. Uusi polku on 1,5 kilometriä pitkä ja kulkee hienon maaston läpi, Björklund sanoo.

Starabyntien uuden reitin päässä on myös uusi grillipaikka. Muita uutuuksia ovat grillipaikka Morsholmenissa Bergössä ja vaihtoehtoinen, lapsiystävällinen noin 4 kilometrin reitti. Bergön reitin kokonaispituus on 6 kilometriä.

Hankkeeseen kului arviolta 1 500 työtuntia. Siihen sisältyy kunnan työntekijöiden sekä Sandsundin alueyhdistyksen ja IF PP:n talkoolaisten tekemä työ. Alueyhdistys on rakentanut Lodetäsketin uuden grillipaikan, kun taas Bergön XCO-rata on rakennettu PP:n johdolla. Anton Holmstedt oli yksi liikellepanevista voimista.

Bergön mäen MTB-radalla on myös endurolenkki pyöräilijöille. Vaellusreitit sen sijaan eivät ole virallisia pyöräilyreittejä, kulttuuripäällikkö Ulrika Stenmark huomauttaa.

– Pyöräillä saa, sen mahdollistavat jokamiehenoikeudet. Muut tulee ottaa huomioon ja reitillä tulee pysyä eikä tehdä omia uria polun viereen, hän sanoo.

Hans Björklund kehottaa kaikkia lukemaan jokamiehenoikeuksista. Ympäristöministeriön esitteestä selviää, mikä on sallittua. Sen voi ladata osoitteesta www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Jokamiehenoikeudet.

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨

↑ Ca 1 kilometer av Sandsund vandringsled är numera tillgänglig med barnvagn och rullstol. Det våta och steniga underlaget har förstärkts med 400 ton krossgrus.

↑ Noin 1 kilometri Sandsundin vaellusreitistä on nyt kuljettavissa lastenvaunuilla ja pyörätuolilla. Märkää ja kivistä maastopohjaa on vahvistettu 400 tonnilla soraa.

→ Lodetäsket, medan den nya XCO-banan i Bergö byggts i PP:s regi. Där har Anton Holmstedt varit en av de drivande krafterna.

MTB-banan på Bergöbacken har också en enduroslinga för cyklister. Vandringslederna är däremot inga officiella cykelleder, påpekar kulturchefen Ulrika Stenmark.

– Man får cykla, det möjliggör allemansrätten. Man ska visa hänsyn till andra och hålla sig till rutten och inte göra egna spår bredvid stigen, säger hon.

Hans Björklund uppmanar alla att läsa på om allemansrätten. Miljöministeriet har en broschyr som klargör vad som gäller. Den kan laddas ner på sidan www.ymparisto.fi/sv-fi/natur/allemanstratten.

Vandrare bör notera att det inte finns sopkärl längs lederna. Nya skyltar vid startplatser och rastplatser uppmanar alla att ta med sig sitt skräp hem från vandrigen. Texten lyder ”Tillsammans håller vi naturen ren”, på tre språk. Tomma hinkar eller lådor vid rastplatserna ska inte fyllas med skräp – de är avsedda för vedtransport. På vissa rastplatser finns regnvattentunnor eller vattenhinkar – de ska inte heller skräpas ner.

– Folk får gärna hjälpas åt och ta med sig eventuellt skräp som andra lämnat efter sig. Tillsammans håller vi vår natur och våra rastplatser rena, säger Stenmark.

Veden vid grillplatserna är till för att användas, men ibland tar den slut. Därför är det bra om den som kan, tar med sig egen ved. Bränner man den ved som finns vid rastplatserna, ska man vara sparsam.

– En bra tumregel är att inte använda mera ved än den mängd du orkar bära med dig, säger Backlund.

Ulrika Stenmark påminner om att vandringslederna går över privatpersoners marker.

– Vi rör oss på lånad mark som markägarna upplåter för andras rekreation och motion. Det ska vi respektera, säger hon. ■

FOTNOT: Det finns förnyade kartor över Bergö och Sandsund vandringsled på kommunens webbplats.

↑ Tekniska avdelningen och kulturavdelningen har samarbetat kring restaureringen av vandringslederna. Kevin Dahllund, Hans Björklund, Christopher Längnabba, Pontus Backlund, Harald Lassila, Filip Storbacka och Ulrika Stenmark står runt den nya skylten över Sandsund vandringsled.

↑ Tekninen osasto ja kulttuuriosasto ovat kunnostaneet vaellusreitit yhteistyössä. Kevin Dahllund, Hans Björklund, Christopher Längnabba, Pontus Backlund, Harald Lassila, Filip Storbacka ja Ulrika Stenmark seisovat Sandsundin vaellusreitien uuden kyltin ympärillä.

Jokamiehenoikeudet lyhyesti

SAAT

- liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen luonnossa, kuten metsissä, luonnonniityillä
- oleskella ja yöpyä tilapäisesti alueilla, joilla liikkuminenkin on sallittua (esimerkiksi telttailla riittävän etäällä asumuksesta)
- poimia luonnonmarjoja, sienä ja rauhoittamattomia kasveja
- onkia ja pilkkiä
- veneillä, uida ja kulkea jäällä

ET SAA

- aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille tai ympäristölle
- häiritä lintujen pesintää ja riista-eläimiä
- kaataa tai vahingoittaa puita
- ottaa sammalta, jäkälää, maa-ainesta tai puuta
- tehdä avotulta toisen maalle
- häiritä kotirauhaa
- roskata
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa maalla ilman maanomistajan lupaa
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia

LÄHDE: Jokamiehenoikeudet, Lain säädäntöä ja käytäntöä, Ympäristöministeriö

⇒ Retkeilijöiden tulee muistaa, että reitien varrella ei ole roska-astioita. Lähettäpaikoilla ja taukopaikoilla olevat uudet kyltit kehottavat kaikkia viemään roskat kotiin vaellukselta. Kolmella kielellä oleva teksti kuuluu ”Yhdessä pidämme luonnon puhtaana”. Taukopaikoilla olevia tyhjiä sankoja tai laatikoita ei saa täyttää roskilla – ne on tarkoitettu polttopuiden kuljettamiseen. Joillakin taukopaikoilla on sadevesitynnyreitit tai vesisankoja – niitä ei myöskään tule roskata.

– Ihmiset saavat mielellään auttaa ja viedä muiden mahdollisesti jättämät roskat pois. Yhdessä pidämme luonnon ja taukopaikat puhtaina, Stenmark sanoo.

Grillipaikoilla olevia polttopuita saa käyttää, mutta joskus ne loppuvat. Siksi on hyvä ottaa mukaan omat polttopuita, jos voi. Jos käyttää taukopaikoilla olevia polttopuita, tulee olla säästeliäs.

– Hyvä peukalosäntö on käyttää enintään sen verran polttopuita kuin mitä jaksaa kantaa mukanaan, Backlund sanoo.

Ulrika Stenmark muistuttaa, että vaellusreitit kulkevat yksityishenkilöiden mailla.

– Liikomme lainatulla maalla, jonka maanomistajat ovat antaneet muiden virkistys- ja liikuntakäyttöön. Meidän tulee kunnioittaa sitä, hän sanoo. ■

ALAVIITE: Kunnan verkkosivustolla on Bergön ja Sandsundin vaellusreitien uudet kartat.

Pedersöre frågar om avloppsanslutningar

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Pedersöre Vatten

Cirka 250 hushåll i Pedersöre kommer att få ett brev från kommunen med frågor som berör hushållets avloppslösning. Målgruppen är fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet för avlopp, men som inte är anslutna till kommunalt avlopp.

ENLIGT LAG SKA det finnas verksamhetsområden för vattentjänster i varje kommun, både för vatten och avlopp. Kommunfullmäktige fastställde senast 2019 gränserna för verksamhetsområdet för avlopp. Tumregeln är att alla fastigheter som ligger inom verksamhetsområdet ska vara anslutna till det kommunala avloppsledningsnätet.

Nu kartlägger Pedersöre situationen på sitt område genom att skicka brev till de cirka 250 hushåll som ligger innanför verksamhetsområdet för avlopp. Brevet går ut byavis, så det tar en tid innan alla berörda är kontaktade.

Brevet innehåller information om lagstiftningen och ett formulär med frågor som fastighetsägaren ska svara på. Frågorna gäller fastighetens användning, nuvarande avloppssystem och dagvattensystem. Fastighetsägaren svarar på frågorna och skickar sedan formuläret till

kommunen i det färdigt frankerade kuvertet.

Även om man äger ett hus som står tomt är det viktigt att svara på formuläret. På det sättet får kommunen aktuell information om hur fastigheten används.

Sedan är det bara att vänta på att Pedersöre Vatten tar kontakt gällande tidtabellen för själva anslutningen – man behöver inte ringa själv. I undantagsfall kan tillståndsnämnden i Pedersöre kommun bevilja befrielse från anslutningsskyldigheten. Då ska man kontakta Pedersöre kommuns miljövårdssekreterare för att få mera information om hur man gör.

En avloppsanslutning höjer värdet på din fastighet och är en långsiktig och bekymmersfri lösning. Genom att ansluta fastigheten till avloppsledningsnätet minskar man luktölgigheterna i omgivningen och närings- och bakterieutsläppen i våra vattendrag. ■

Pedersöre kysellee jätevesiratkaisuista

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Pedersöre Vatten

Noin 250 kotitaloutta Pedersöressä saa kunnalta kirjeen, jossa kysytään kotitalouden jätevesiratkaisusta. Kohderyhmänä ovat kiinteistöt, jotka sijaitsevat kunnallisen viemäriverkoston toiminta-alueella, mutta joita ei ole liitetty siihen.

LAIN MUKAAN JOKAISessa kunnassa tulee olla vesihuoltolaitosten toiminta-alueet sekä vedelle että jätevedelle. Kunnanvaltuusto vahvisti viimeksi vuonna 2019 viemäriverkoston toiminta-alueen rajat. Peukalosääntö on, että kaikkien toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen tulee olla liitettyinä kunnalliseen viemäriverkoston.

Pedersöre kartoittaa nyt alueensa tilannetta lähettämällä kirjeen noin 250 kotitalouteen, jotka sijaitsevat viemäriverkoston toiminta-alueella. Kirjeet lähetetään kylittäin, joten kestää hetken, ennen kuin kaikkiin asianomaisiin on otettu yhteyttä.

Kirje sisältää tietoa lainsäädännöstä ja kyselylomakkeen, johon kiinteistönomistajan tulee vastata. Kysymykset koskevat kiinteistön käyttöä, nykyistä jätevesijärjestelmää ja hulevesijärjestelmää. Kiinteistönomistaja vastaa kysymyksiin ja lähettää sitten lomakkeen kuntaan valmiiksi maksetussa kirjekuoressa.

Lomakkeeseen on tärkeää vastata, vaikka omistamansa talo olisi tyhjiällä. Näin kunta saa ajankohtaista tietoa siitä, miten kiinteistöä käytetään.

Vastaamisen jälkeen tarvitsee vain odottaa, että Pedersöre Vatten ottaa

yhteyttä liittymisaikataulusta – itse ei tarvitse soittaa. Poikkeustapauksessa Pedersören kunnan lupalautakunta voi myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta. Tällaisessa tilanteessa tulee ottaa yhteyttä Pedersören kunnan ympäristönsuojelusihteriin, jolta saa lisätietoja siitä, miten tulee toimia.

Liittyminen viemäriverkoston nostaa kiinteistön arvoa ja on pitkäaikainen sekä huoleton ratkaisu. Kun kiinteistö liitetään viemäriverkoston, ympäristön hajuhaitat sekä ravinne- ja bakteeripäästöt vesistöihin vähenevät. ■

Gynna mångfalden – dämpa lupinens framfart

TEXT & FOTO

Malin Henricson

Blommande hav av blomsterlupiner blir en allt vanligare syn längs vägrenar och diken i Pedersöre. Lupinen är vacker – men den hör inte hemma i vår flora och riskerar tränga undan våra naturliga ängsblommor. Nu kan vi hjälpas åt att bekämpa lupinens framfart.

PEDERSÖRE DELTAR tillsammans med Larsmo, Nykarleby, Jakobstad och Kronoby i ett regionalt projekt vars syfte är att bekämpa invasiva främmande arter som jättebalsamin, blomsterlupin, vresros, parkslide och jätteloka.

Varje kommun har en projektanställd som driver projektet framåt i sommar.

Begreppet invasiv främmande art innebär att växten spridits till vår natur av människan och tränger undan andra växter, främst ängsblommor. Blomsterlupinen inverkar dessutom negativt på mängden dagfjärilar, eftersom den är giftig och inte duger som föda åt dagfjärilar och deras larver. Den som har en invasiv art i sin trädgård eller på sina marker är enligt lagen om främmande arter skyldig att utrota den. På det sättet gynnas den biologiska mångfalden.

Larsmo och Jakobstad undersökte redan i fjol var det växer invasiva arter på deras områden. I Pedersöre börjar vi från noll, med att utreda förekomsten av främst blomsterlupin och jättebalsamin i sommar och prioritera vilka områden som ska åtgärdas. Fokus ligger på värdefulla områden, som naturskyddsområden, badstränder, vandringsleder och andra välbesökta platser i kommunen.

Projektledaren Malin Nyman jobbar i juni och juli.

– Hon ska antagligen paddla längs Esse och Purmo ådalar för att få en överblick av var lupiner och balsaminer växer, säger Pedersöres miljövärdsssekreterare Jennie Wikström.

Nyman noterar också de övriga tre växterna i fall hon råkar stöta på dem på fältet.

Kommuninvånarna kan delta i utredningsarbetet om de hittar blomsterlupin och jättebalsamin på allmänna platser. Miljövärdsssekrete-

raren tar emot uppgifterna per mejl, jennie.wikstrom@pedersore.fi.

Dessutom uppmanas alla Pedersörebor att bekämpa invasiva växter på sina egna gårdar.

– Projektarbetaren ska informera invånarna, ordna talkon och få folk att bli uppmärksamma på att de har växter som borde bekämpas på sina gårdar, säger Wikström.

Hur gör man då? När det gäller lupinen ska man vara uthållig, för den är seg att utrota. Fröna kan finnas kvar i marken i tiotals år. Det innebär att blommorna ska slås ner år efter år, innan de hinner fröa av sig.

– Släng inte blommorna i komposten, utan lägg dem antingen i brännbart avfall eller låt fröna ruttna i en påse innan du lägger dem i komposten. Man kan också föra lupinerna till Ekorosk som har en skild container för invasiva arter, säger Wikström.

Jättebalsaminen kan lätt ryckas upp med rötterna och få samma behandling som lupinen, det vill säga föras till Ekorosk, ruttna i en påse eller läggas i brännbart avfall.

Jättebalsaminen sprids effektivt tack vare att den skjuter i väg sina frön flera meter om frökapseln hinner mogna och spricka. En planta kan producera upp till 4 000 frön.

– Balsaminen har små rötter och binder inte jord, så de bidrar till erosion, säger Wikström.

På webbadressen vieraslajit.fi finns mycket information om de invasiva främmande arterna och tips om hur man bekämpa dem. På webbsidan kan man också anmäla sina observationer om invasiva arter längs t ex allmänna vägar. Det går också att rapportera dem till Trafikens kundservice/Responskanalen.

Det regionala projektet pågår till 31.12.2024, och målet är att hitta

fungerande arbetsätt för att kontinuerligt bekämpa invasiva växter och följa upp effekterna år efter år.

Projektledaren kommer att informera om bekämpningsarbetet via kommunens webbsidor och sociala mediekkanaler i sommar. Tidpunkter om talkon i byarna dyker också upp i dessa kanaler. ■

Suojele monimuotoisuutta – hillitse lupiinin leviämistä

TEKSTI & KUVA

Malin Henricson

Kukkivista lupiinimeristä on tullut yhä tavallimpi näky tienpientareilla ja ojissa Pedersöressä. Lupiinit ovat kauniita, mutta ne eivät kuulu kotoperäiseen kasvistoomme ja uhkaavat syrjäyttää luonnolliset niittykukkamme. Nyt voimme auttaa torjumaan lupiinin leviämistä.

PEDERSÖRE OSALLISTUU yhdessä Luodon, Uudenkaarlepyyn, Pietarsaaren ja Kruunupyyn kanssa alueelliseen hankkeeseen, jonka tarkoituksena on torjua haitallisia vieraslajeja, kuten jättipalsamia, komealupiinia, kurttturuusua, japanintataria ja kaukasianjättiputkea.

Jokaisella kunnalla on hanketyöntekijä, joka vie hanketta eteenpäin kesällä.

Haitallisella vieraslajilla tarkoitetaan sitä, että kasvi on levinnyt luontoomme ihmisen toimesta ja syrjäyttää muita kasveja, lähinnä niittykukkia. Komealupiini vaikuttaa lisäksi negatiivisesti päiväperhosten määrään, koska se on myrkyllinen eikä sovi päiväperhosten ja niiden toukkien ravinnoksi. Se, jonka puutarhassa tai mailla haitallista lajia esiintyy, on vieraslajilain mukaan velvollinen hävittämään sen. Näin suojellaan biologista monimuotoisuutta.

Luoto ja Pietarsaari selvittivät jo viime vuonna haitallisten lajien kasvupaikat. Pedersöressä aloitamme kesällä nollasta selvittämällä lähinnä komealupiinin ja jättipalsamin esiintymistä ja priorisoimalla, mistä alueista torjunta aloitetaan. Painopiste on arvokkailla alueilla, kuten luonnonsuojelualueilla, uimarannoilla, vaellusreiteillä ja muilla alueilla, joilla on paljon kävijöitä.

Hankevetäjä Malin Nyman työskentelee kesä- ja heinäkuussa.

– Hän luultavasti meloo pitkin Ähtävän ja Purmon jokilaaksoja saadakseen yleiskuvan lupiinin ja palsamien kasvupaikoista, Pedersören ympäristönsuojelusihteri Jennie Wikström sanoo.

Hankepäällikkö kirjaa muistiin myös muut kolme kasvia, jos hän sattuu näkemään niitä kentällä.

Kuntalaiset voivat osallistua selvitystyöhön, jos he näkevät komealupiinia ja jättipalsamia yleisillä paikoilla. Ympäristönsuojelusihterille voi lähettää tietoja sähköpostitse osoitteeseen jennie.wikstrom@pedersore.fi.

Lisäksi kaikkia pedersöreläisiä ke-

hotetaan torjumaan haitallisia kasveja omilla pihoihlaan.

– Hanketyöntekijä informoi asukkaita, järjestää talkoita ja saa ihmiset kiinnittämään huomiota siihen, että heidän pihoihlaan on torjuttavia kasveja, Wikström sanoo.

Miten toimia? Lupiinin kanssa on oltava sinnikäs, sillä sitä on vaikea hävittää. Siemeniä voi olla maassa kymmeniä vuosia. Kukat on kitkettävä vuodesta toiseen, ennen kuin ne ehtivät varistaa siemenensä.

– Älä heitä kukkia kompostiin vaan laita ne joko poltettaviin jätteisiin tai anna siementen mädäntyä pussissa, ennen kuin laitat ne kompostiin. Lupiinit voi myös viedä Ekoroskille, jossa on erillinen säiliö haitallisille lajeille, Wikström sanoo.

Jättipalsamit on helppo kiskoa irti juurineen, ja ne voi käsitellä samalla tavalla kuin lupiinit eli viedä Ekoroskille, antaa mädäntyä pussissa tai laittaa poltettaviin jätteisiin.

Jättipalsami leviää tehokkaasti, koska se sinkoaa siemenensä useiden metrien päähän, jos siemenkoti ehtii kypsyä ja haljeta. Yksi taimi voi tuottaa jopa 4 000 siementä.

– Palsameilla on pienet juuret eivätkä ne sido maata, mikä edistää eroosiota, Wikström sanoo.

Verkkosivulla vieraslajit.fi on paljon tietoa haitallisista vieraslajeista ja vinkkejä niiden torjuntaan. Verkkosivulla voi myös ilmoittaa esim. yleisten teiden varilla havaitsemistaan haitallisista lajeista. Niistä voi ilmoittaa myös Liikenteen asiakaspalvelun palauteväylän kautta.

Alueellinen hanke jatkuu 31.12.2024 asti. Tavoitteena on löytää toimiva tapa torjua haitallisia kasveja ja seurata vaikutuksia vuodesta toiseen.

Hankepäällikkö tiedottaa kesällä torjuntatyöstä kunnan verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Kylissä järjestettävien talkoiden ajankohdat ilmoitetaan myös näissä kanavissa. ■

↑ Lupiner är en vanlig syn bredvid järnvägsspåret som går längs Remso i Lövö.

↑ Lupiinit ovat tavallinen näky Remson ohi kulkevan junaradan vieressä Lövössä.

Fem steg mot ett barnvänligare Pedersöre

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Jonas Thomén

Pedersöre har satt upp fem mål för sitt arbete att bli en barnvänlig kommun enligt Unicefs modell. Ett mål är att skapa rutiner för barnkonsekvensanalyser i kommunala beslut, ett annat är att skapa stimulerande samlingsplatser för alla åldersgrupper.

PEDERSÖRES VERKSAMHETSPLAN är tvåårig (2022–2023) och baserar sig på en kartläggning av kommunens nuvarande barnvänlighet, utgående från de teman och indikatorer som ingår i Unicefs mall. Syftet med kartläggningen är bland annat att hjälpa kommunen att identifiera sina svagheter och utvecklingsområden, för att sedan ställa upp mål och välja konkreta åtgärder för att nå dem.

Unicef vill att minst fyra målsättningar ska botten i den inledande kartläggningen och helst gälla områden som kommunen får låga utgångspoäng för.

Pedersöres första mål är att öka informationen och kunskapen om barns rättigheter. Det gäller att sprida informationen generellt i kommunen, men speciellt fokus ligger på kommunens beslutsfattare och personal. Basmaterial delas ut till målgrupperna, och det kommer också att finnas tillgängligt på kommunens webbplats.

Mål 2 är att skapa instruktioner och rutiner för en barnkonsekvensanalys av kommunala beslut. Det ska bli en systematisk process som säkerställer att kommunen på förhand värderar hur besluten påverkar barn och unga.

– Vi tar fram en processbeskrivning för hur det här ska gå till och testar den i nämnden för utbildning och fostran under en provperiod. Tanken är att konsekvensanalysen sedan sprids till andra nämnder, säger Catarina Herrmans, som är koordinator utvecklingsarbetet.

Mål 3 och 4 handlar om att öka barns och ungas delaktighet och inflytande i kommunen.

– Det handlar i stor utsträckning om att barn blir delaktiga i sina uppväxtmiljöer, som dagis, skola och fritidsverksamhet, säger Herrmans.

Delaktigheten utvecklas inom det regionala projektet Unik och värdefull, där Hoppetossan daghem i Sandsund deltar. Barnen är aktivt med och ger respons på utvecklingsarbetet och de arbetsmodeller som skapas inom projektet ska sedan spridas till kommunens andra daghem.

När det gäller ungas inflytande har det redan ökat, i och med att ungdomsrådets medlemmar sedan hösten 2021 får närvara på nämndmöten. Kommunen vill inom ramen för barnvänlig kommunarbetet följa upp hur ungdomarna upplever närvaron, och om det går att göra deltagandet på nämndmötena ännu bättre. Ungdomsrådet ska också diskutera ungdomarnas reella möjligheter att påverka kommunens verksamhet, och komma med utvecklingsförslag. Dessutom ska kommunen göra en plan för hur niornas besök i kommundgården inom ämnet samhällslära kan utformas, för att det ska bli meningsfullt och utveckla dialogen med de unga.

Det femte målet är det mest långsiktiga: att skapa samlingsplatser, i form av aktivitetsparker som tilltalar alla åldrar och också är tillgängliga för personer med funktionsvariation.

– Här har vi Havsparken i Karleby som förebild. Alltså parker med lek-

— Det handlar i stor utsträckning om att barn blir delaktiga i sina uppväxtmiljöer, som dagis, skola och fritidsverksamhet.

CATARINA HERRMANS

redskap och utrustning som tilltalar hela familjen. Det här något som barnen och ungdomarna själva har efterlyst – ställen där man kan umgås och bara vara, säger Herrmans.

En större aktivitetspark kommer antagligen att kräva både omfattande planering och budgetmedel, därför är det inte tänkt att detta mål ska vara helt uppnått inom två år. Det första skedet är att kartlägga nuvarande lekparkers kondition och utrustning, avgöra vilken/vilka parker som har potential att utvecklas till lättillgängliga mötesplatser för alla åldrar, och göra en plan för aktivitetsparkens innehåll, utrustning och utformning. Det blir kultur- och fritidsnämnden som i slutändan avgör vilken eller vilka parker som kommunen går vidare med, men också barnen och ungdomarna kommer att involveras i beslutet.

Hela verksamhetsmodellen finns att läsa på kommunens webbplats, www.pedersore.fi/sv/barnvanlig-kommun. ■

Viisi askelta kohti lapsiystävällisempää Pedersöreä

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Jonas Thomén

Pedersöre on asettanut viisi tavoitetta, joiden avulla se pyrkii lapsiystävälliseksi kunnaksi Unicefin mallin mukaisesti. Yksi tavoitteista on luoda käytäntöjä kunnan päätösten lapsivaikutusten arviointia varten. Toinen on luoda innostavia kokoontumispaikkoja kaikenikäisille.

PEDERSÖREN TOIMINTASUUNNITELMA ON kaksivuotinen (2022–2023) ja perustuu Unicefin malliin sisältyvien teemojen ja indikaattoreiden pohjalta tehtyyn kartoitukseen kunnan tämänhetkisestä lapsiystävällisyydestä. Kartoituksen tarkoituksena on muun muassa auttaa kuntaa tunnistamaan puutteet ja kehitettävät osa-alueet, jonka jälkeen kunta voi asettaa tavoitteita ja valita konkreettisia toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi.

Unicef haluaa, että vähintään neljä tavoitetta perustuu kartoitukseen

← Pedersöre vill på sikt utveckla mötesplatser, i form av aktivitetsparker som tilltalar alla åldrar och också är tillgängliga för personer med funktionsvariation.

← Yksi Lapsiystävällinen kunta -hankkeen tavoitteista on luoda aktiviteettipuistoja, jotka miellyttävät lapsia, nuoria ja iäkkäitä – eli kaikenikäisiä pedersöreläisiä.

ja mieluiten niihin osa-alueisiin, joista kunta sai matalat pisteet.

Pedersören ensimmäinen tavoite on lisätä tietoa ja tietämystä lapsen oikeuksista. Tämä tarkoittaa tiedon jakamista yleisesti kunnassa mutta erityisesti kunnan päättäjien ja henkilökunnan keskuudessa. Pohja-aineisto jaetaan kohderyhmille, ja se tulee saataville myös kunnan verkkosivustolle.

Toisena tavoitteena on laatia ohjeita ja käytäntöjä kunnan päätösten lapsivaikutusten arviointia varten. Prosessista tulee järjestelmällinen, ja se varmistaa, että kunta arvioi etukäteen, miten päätökset vaikuttavat lapsiin ja nuoriin.

– Laadimme prosessikuvauksen siitä, miten tämä toteutetaan, ja testaamme sitä opetus- ja kasvatuslautakunnassa kokeilujakson ajan. Tarkoituksena on, että vaikutusten arviointia aletaan käyttää myöhemmin muissakin lautakunnissa, kehitystyön koordinaattori Catarina Herrmans sanoo.

Tavoitteet 3 ja 4 koskevat lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä.

– Kyse on suurelta osin lasten osallisuudesta kasvuympäristöissään, kuten päiväkodissa, koulussa ja vapaa-ajan toiminnassa, Herrmans sanoo.

Osallisuutta kehitetään alueellisesti Unik och värdefull -hankkeessa, jossa on mukana Sandsundin Hoppetos-

— *Esikuvana on Kokkolan Meripuisto. Tarkoituksena on siis luoda puistoja, joiden leikkivälineet ja varusteet ovat koko perheen mieleen.*

CATARINA HERRMANS

san-päiväkoti. Lapset ovat aktiivisesti mukana ja antavat palautetta kehitystyöstä. Hankkeen puitteissa luotuja toimintamalleja levitetään myöhemmin kunnan muihin päiväkoteihin.

Nuorten vaikutusmahdollisuudet ovat jo lisääntyneet, sillä nuorisoneuvoston jäsenet ovat saaneet olla syksystä 2021 lähtien mukana lautakuntien kokouksissa. Kunta haluaa lapsiystävällisen kuntatyön puitteissa seurata, miten nuoret kokevat mukanaolon ja voiko osallistumista lautakuntien kokouksiin vielä parantaa. Nuorisoneuvosto keskustelee myös nuorten todellisista mahdollisuuksista vaikuttaa kunnan toimintaan ja esittää kehitysehdotuksia. Lisäksi kunta tekee suunnitelman siitä, miten yhdeksäluokkalaisten yhteiskuntaoppiin liittyvä vierailu kunnantalolla voitaisiin toteuttaa, jotta se olisi hyödyllinen ja kehittäisi vuoropuhelua nuorten kanssa.

Viides tavoite on pitkäaikaisin: luoda kokoontumispaikkoja aktiviteettipuistojen muodossa, jotka puhuttelevat kaikenikäisiä ja ovat myös esteettömiä.

– Esikuvana on Kokkolan Meripuisto. Tarkoituksena on siis luoda puistoja, joiden leikkivälineet ja varusteet ovat koko perheen mieleen. Lapset ja nuoret ovat itse peräänkuuluttaneet tätä – paikkoja, joissa voi viettää aikaa yhdessä ja vain olla, Herrmans sanoo.

Suurempi aktiviteettipuisto tulee luultavasti vaatimaan sekä laajaa suunnittelua että budjetivaroja, minkä vuoksi tätä tavoitetta ei saavuteta kokonaan kahdessa vuodessa. Ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan nykyisten leikkipuistojen kunto ja välineet, päätetään, mistä puistosta tai puistoista voidaan kehittää helposti saavutettavia kohtaamispaikkoja kaikenikäisille, ja laaditaan suunnitelma aktiviteettipuiston sisällöstä, välineistä ja muodosta. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on lopulta se, joka päättää, minkä puiston tai puistojen kanssa kunta etenee, mutta myös lapset ja nuoret otetaan mukaan päätöksentekoon.

Koko toimintamalli on luettavissa kunnan verkkosivustolla, [www.pedersore.fi/fi/lapsiystaevaallinen-kunta](http://www.pedersore.fi/fi/lapsiystaevaellinen-kunta). ■

EVENTMANGSKALENDER

Tapahumakalenteri

MER INFORMATION: www.pedersore.fi, Evenemang

LISÄTIETOJA: www.pedersore.fi, Tapahumat

● = Svenskspråkigt program /
Ruotsinkielinen ohjelma

↗ Jonatan (Cajsa Östman)
berättar om hur Nangilima ser
ut åt Skorpan (Nathalie Riska).
Foto: Pedersöre Teater /
Hanna Östman.

Bandcamp ●

7–10.6, SURSIK (FÖR 7–11-ÅRINGAR)
Kom med på Bandcamp där ni får prö-
va på instrument, spela olika låtar och
göra rytmlekar tillsammans med Mar-
tin Nybacka. Avgift: 20 €.
[www: pedersore.fi/sommarlov22](http://www.pedersore.fi/sommarlov22)

Stickretreat ●

11.6 KL. 9.30–17, PEDERSÖRE VILD-
MARKSCENTER, LAPPFORS.
Avgift: 38 € (i priset ingår mat, mellan-
mål och kaffe).
[www: mi.pedersore.fi](http://www.mi.pedersore.fi)

Fernandoz & Tomas Fantz

11.6, KLACKEN, LILLBY.
[www: klacken.fi](http://www.klacken.fi)

Virya sommaryoga workshop ●

16.6 KL. 18.00–19.30,
KULTURHUSET AX, BENNÄS.
En rolig och energigivande yogakväll ute
i sommargrönskan tillsammans med yo-
galärare Malin Westerlund. Förhandsan-
mälan till MI. Avgift: 10 €.
[www: mi.pedersore.fi](http://www.mi.pedersore.fi)

Pedfest

18.6, START KL. 10, ÖVERESSE.
Ett cykelevenemang för hela familjen.
Mat och aktiviteter tillsammans med
Esseföreningar längs med rutten. Av-
gift: 12 €/6 € (i priset ingår lättare mat
och kaffe). Mera info sidan 18. Anmäl:
kulturbyrnan@pedersore.fi.
*Pyöräilytapahtuma Yli-Ähtävällä koko per-
heelle. Lähtö klo 10. Lue lisää sivulla 18.*
[www: pedersore.fi/pedfest](http://www.pedersore.fi/pedfest)

Sommarläger ●

21–23.6, KLIPPAN LÄGEROMRÅDE,
STORSAND.
Avgift: 50 €. Mera info om ungdomsby-
råns sommarverksamhet hittas i som-
marlovsprogrammet.
[www: pedersore.fi/sommarlov22](http://www.pedersore.fi/sommarlov22)

Sportscamp

20–23.6, PEDERSÖRE CENTRAL-
IDROTTSPLAN, BENNÄS / PEDERSÖREN
URHEILUKESKUS, PÄNNÄINEN.
Ett läger för dig som gillar fotboll och
friidrott tillsammans med Emil Öhberg.
*Leiri sinulle, joka pidät yleisurheilusta ja
jalkapallosta. Leirin vetäjänä toimii Emil
Öhberg.*
Avgift / Maksu: 20 €.
[www: pedersore.fi/sommarlov22](http://www.pedersore.fi/sommarlov22)

Fiskets natt – Kalastuksen yö

17–18.6, KÅLLBY / KOLPPI
Forell- och gäddfisketävling. Kaffeserve-
ring och program.
*Forelli- ja haukikalastuskilpailu. Kahvitar-
joilua ja ohjelmaa.*
INSTA: [Kallby_edsevo_fiskargille](https://www.instagram.com/kallby_edsevo_fiskargille).
FB: [Källby-Edsevo fiskargille](https://www.facebook.com/kallby-edsevo-fiskargille)

Sommarkeramik ●

28.6 KL. 18–21 (TI 28.6–FRE 1.7,
MÅ 11.7, MÅ–TI 18–19.7), ÖVERPURMO.
Kursledare: May-Len Ede. Avgift: 24 €. Mera info på sidan 27.
[www: mi.pedersore.fi](http://www.mi.pedersore.fi)

Uttertrail – Saukkotrail

2.7, KL. 8, PEDERSÖRE VILDMARKSCEN-
TER / PEDERSÖREN ERÄKESKUS, LAPPFORS.
Traillöpfung eller vandring längs med Ut-
terleden, sträckorna: 52, 23 eller 12 km.
*Polkujuoksua tai vaellusta Saukonreitillä
(52, 23 tai 12 km).*
Avgift / Maksu: 30/40/50 €. Anmäl se-
nast / ilmoittaudu viim. 21.6.
[www: uttertrail.ikfalken.fi/](http://www.uttertrail.ikfalken.fi/)

Klacken party

2.7, KL. 20–, KLACKEN, LILLBY.
Artister / Artistit: Rignes-Ronny, Mange
Makers, Poju, Pökerz, Cowbells from
Hell, Joel Sundkvist & Alvaelle.
[www: klacken.fi](http://www.klacken.fi)

Bothniarundan

2.7 KL. 10–16.
En körning med veteranfordon längs en
bestämd rutt. Längs rutten finns ett an-
tal kontroller med frågor och ett lunch-
ställe. Längd ca 70 km. Se hemsidan och
facebooksidan för mera info.
*Bothniarundan on avoin kaikille vähin-
tään 30 vuotta vanhoille ajoneuvoille. Ajo
reittiä pitkin. Reitin varrella on rasteja ja
kysymyksiä sekä lounspaikka. Reitin pi-
tuus noin 70 km.*
[www: xn--jakobstadsnejdensveteran-
bilssllskap-77c.fi/bothnia-rundan/](http://www.xn--jakobstadsnejdensveteran-
bilssllskap-77c.fi/bothnia-rundan/)

Sommarkonsert på Lufolk – Kesäkonsertti

3.7 KL 14–16, LUFOLK, LEPPLAX/
LEPLAKS.
Eeva-Lotta Matikainen (kontrabas /
kontrabasso), Eva-Lott Björklund (pia-
no), Charlotta Kerbs (sång, akustisk gi-
tarr / laulu, kitara).
Jazz, visa och gospel med både egna
och andras låtar. Fritt inträde (frivil-
lig avgift). Vägbeskrivning: Ta sikte på
Lepplaxvägen 179 och fortsätt därifrån
rakt fram ca 200 meter. Sväng upp till
vänster på backen (Lufolksvägen) och
du är framme vid fähuset.
*Jazzia, laulelmamusiiikkia ja gospelsia,
sekä omia että muiden kappaleita. Vapaa
pääsy (vapaaehtoinen maksu). Ajo-oh-
jeet: Aja osoitteeseen Lepplaksintie 179
ja jatka sieltä suoraan eteenpäin noin
200 metriä. Käänny vasemmalle mäellä
(Lufolkintie) ja olet perillä.*
ARR / JÄRJ.: Kultur för folk och få rf.

Pedersöre teater spelar *Bröderna Lejonhjärta* på Åliden i sommar igen.

Bröderna Lejonhjärta •

AV ASTRID LINDGREN
15.7 KL. 19.00, PEDERSÖRE TEATER,
ÅLIDENS HEMBYGDSMUSEUM

En familjeteaterföreställning av Pedersöre Teater i regi av Anders Hassel. Nypremiär. Föreställningen spelas två veckor. Biljetter: 25/15 €. [www: pedersoreteater.fi/](http://www.pedersoreteater.fi/)

Falkens nationella orienteringstävling / Kansallinen suunnistuskilpailu

17.7 KL. 11.00–15.00, LEPLAX / LEPLAKS.

Medeldistansorienteringstävling. Nationell status och ÖID-mästerskap. Anmälan via onlinetjänsten Irma. *Avoim kansallinen keskimatkan suunnistuskilpailu. Ilmoittautumiset IRMA-palveluun.* [www: orientering.ikfalken.fi/](http://www.orientering.ikfalken.fi/)

Öppet hus och vagnsutställning vid Vagnshallen / Avoimet ovet ja ajoneuvonäyttely Vagnshallenilla

19.7 KL. 15.00–17.30, VAGNSHALLEN, BENNÄSVÄGEN 300 / PÄNNÄISTENTIELLÄ 300 A.

Jakobstadsnejdens veteranbilssällskap har öppet hus vid Vagnshallen. Kaffe och korv till salu. Fritt inträde. Efteråt fordonsutställning på torget i Jakobstad. *Vagnshallen, Pännäistentie 300, on auki 19.7. 2022 klo 15– noin 17.30. Kahvia ja makkaraa myytävänä. Vapaa pääsy. Jälkeenpäin ajetaan Pietarsaaren torille, missä on autonäyttely.*

Sommarsamling på Fagerbacka fåbodställe

28.7 KL. 19.00–21.00, FAGERBACKA, PURMO.

Kort program och arbetsdemonstrationer. Inget inträde. *Lyhyt ohjelma ja työnäytöksiä. Vapaa pääsy.*

Pickup-pulling

28.7, FORSBY.
[www: forsbytractorpulling.fi](http://www.forsbytractorpulling.fi)

Med dragspelet i högsätet •

31.7 KL.13, FORNSTUGAN, ESSE.
Dragspelsmusik, artister och lokala spelmän samlas. Fritt inträde. Kaffeservering.
ARR.: Pedersöre dragspelsklubb, SDIF. r.f & Esse Hembygdssällskap

Dansdax & Ann-Katrine Burman

6.8, FORSBY PÅ TOPPEN, FORSBY.
FB: Forsby på Toppen

Veteran-FM i friidrott – Aikuisurheiluliiton (SAUL) yleisurheilun SM-kilpailut

11–14.8, CENTRALIDROTTSPLAN, BENNÄS / PEDERSÖREN URHEILUKESKUS, PÄNNÄINEN.

[www: sm.ikfalken.fi](http://www.sm.ikfalken.fi)

FÖRÄNDRINGAR I PROGRAMMET kan förekomma. För aktuell information se arrangörens hemsida eller www.pedersore.fi, Evenemang.

OHJELMAAN SAATTAA TULLA muutoksia. Pysy ajan tasalla seuraamalla järjestäjän verkkosivuja tai www.pedersore.fi, Tapahumat.

Sensommarkonsert – Myöhäiskesän konsertti

19.8 KL. 19.30, PURMO SKOLA.
Frank Berger (sång) och Julia Andersson (piano). Pärlor ur Frans Schuberts sångskatt, egenkomponerad musik varvat med poppigare och jazzigare tongångar. Fritt inträde (frivillig avgift). *Helmiä Frans Schubertin lauluarteesta sekä itse sävellettyä musiikkia vuorotetuna pop- ja jazzsävyjen kanssa. Vapaa pääsy (vapaaehtoinen maksu).*

Tomas Fantz & Carisma

30.8 KL. 20:30–, KLACKEN, LILLBY.
[www: klacken.fi](http://www.klacken.fi)

Motormeeet

3.9, FORSBY PÅ TOPPEN, FORSBY
FB: Forsby På Toppen.

Uteliv – Österbottens friluftsfestival •

3.9, PEDERSÖRE VILDMARKSCENTER, LAPPFORS.
[www: uteliv.fi](http://www.uteliv.fi)

Alfonskas •

6–7.9 TEATER OCH KALASKUL PÅ BIBLIOTEKET, PEDERSÖRE.
[www: pedersore.fi](http://www.pedersore.fi)

← Den första Pedfesten fick folk ut på cykel i Purmo i augusti ifjol.

← Ensimmäinen Pedfest sai ihmiset pyöräilemään Purmossa viime vuoden elokuussa.

Tule mukaan Ähtävän Pedfestiin

Näe Ähtävä pyöräillen, syö hyvin, seurustele ja opi kaupan päälle hieman yhdistystoiminnasta. Pyöräilytapahtuma Pedfest järjestetään Ähtävällä 18. kesäkuuta – ja kaikki ovat tervetulleita mukaan!

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Kulttuuritalo Ax

KULTTUURITALO AX JÄRJESTI ensimmäisen pyöräilytapahtuman viime vuonna Purmossa yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa. Kiinnostusta riitti, ja siksi tapahtuma palaa suunnilleen samassa muodossa kesäkuussa. Tällä kertaa kohteena on Yli-Ähtävä ja sen ympäristö.

Reitin pituus on noin 15 kilometriä. Matkan lähtö- ja päätepaikat ovat samat. Reitin varrella on pysähdyspaikkoja, joissa on tarjolla ruokaa ja erilaisia aktiviteetteja.

– Lapsille on omia tehtäviä. Hauskuutta on luvassa kaikenikäisille, myös lastenistuinissa istuville, kulttuuripäällikkö Ulrika Stenmark sanoo.

Useat ähtäväläisyhdistykset, kuten martat, nuorisoseura, kotiseutuyhdistys ja eläkeläisyhdistys, ovat ilmoittaneet voivansa järjestää ohjelmaa. Folkhälsanin smoothiepyörä on myös paikalla.

– Yhdistykset esittelevät toimintaansa leikkisästi. Osallistujat syövät hyvin, seurustelevat ja näkevät Ähtävän helmiä, Stenmark sanoo.

Reittiä hiotaan tällä hetkellä, mutta lähtöajat ovat luultavasti yksilöllisiä. Näin osallistujat jakautuvat tasaisemmin reitille, eikä kenenkään tarvitse joutua turhaan. Aloitus on klo 10–11.

Ennakkoilmoittautuminen on pakollista. Ilmoittaudu osoitteeseen kultturbyran@pedersore.fi viimeistään 9. kesäkuuta.

– Ilmoittautumisen jälkeen saa lisätietoa lähtöpaikasta, Stenmark sanoo.

Pedfest sopii ähtäväläisille, jotka haluavat kokea kotikylän uudella tavalla, sekä muualta tuleville.

– Muualla kuin Ähtävällä asuville tämä on erinomainen tilaisuus tutustua kunnanosaan. Ähtävälle voi saapua autolla ja ottaa pyörän kyydistä paikalla, Stenmark sanoo. ■

LISÄTIETOJA on osoitteessa www.pedersore.fi/pedfest.

Kom med på Pedfest i Esse

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Kulturhuset Ax

Se Esse på cykel, ät gott, umgås och lär dig lite om föreningsverksamhet på köpet. Cykelevenemanget Pedfest ordnas i Esse den 18 juni – och alla är välkomna med!

KULTURHUSET AX ARRANGERAR den första Pedfesten i Purmo i fjol, i samarbete med lokala föreningar. Premiären gav mersmak, därför återkommer evenemanget i ungefär likadan tappning i juni, med Överesse och de kringliggande gårdsgруппerna i fokus.

Rutten är cirka 15 kilometer. Deltagarna startar och avslutar på samma plats. Längs med rutten finns stationer med lite mat och olika aktiviteter.

– Det finns skilda uppgifter för barn. Det här ska vara roligt för alla åldrar, också för dem som sitter i barnsits på cykeln, säger kulturchefen Ulrika Stenmark.

Flera Esseföreningar har gett klartecken för att ordna program vid stationerna, t ex marthorna, ungdomsföreningen, hembygdssällskapet och pensionärsföreningen. Folkhälsans smoothiecykel kommer också att finnas på plats.

– Föreningarna presenterar sin verksamhet på ett lekfullt sätt. Del-

tagarna äter gott, umgås och upptäcker Esses pärlor, säger Stenmark.

Rutten finslipas i skrivandes stund, men det blir troligtvis personliga starttider. På det sättet fördelas deltagarna jämnare längs rutten och ingen behöver köa i onödan. Starten sker kl. 10–11.

Det är obligatorisk förhandsanmälan till kultturbyran@pedersore.fi, senast 9 juni.

– När man anmäler sig får man mer information om var man startar, säger Stenmark.

Pedfesten passar såväl Essebor som vill uppleva hembyn på ett nytt sätt, och folk utifrån.

– För den som inte bor i Esse är det ett ypperligt tillfälle att bekanta sig med kommunalen. Man kan komma till Esse med bil och lasta av cykeln på plats, om Esse känns långt borta, säger Stenmark. ■

MER INFORMATION: www.pedersore.fi/pedfest.

Vi cyklar – cykelkampanj i Jakobstadsregionen

Som en del av Jakobstadsregionens talko för klimatet ordnas en cykelkampanj där du kan vinna fina priser samtidigt som du upptäcker Jakobstadsregionens smultronställen. Du kan dessutom dela med dig av dina egna smultronställen åt andra. Genom att delta är du med och bidrar till Jakobstadsregionen hållbarhets- och klimatarbete.

CYKELKAMPANJEN ORDNAS som ett samarbete mellan projektet ”Hållbara Jakobstadsregionen – kunskapslyft och resultat” och Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia. Den är samtidigt en del i en större cykelkampanj i Österbotten.

Syftet är att minska på utsläppen i Jakobstadsregionen, uppmuntra folk att använda cykeln framom bilen, främja sin hälsa och uppleva rörelseglädje, göra spännande upptäcktsfärder, ta del av regionens vackra natur och besöka fina platser och de egna smultronställen.

Kampanjen är tvådelad:

— Dela smultronställen på cykel (för alla)

— Samla kilometer på cykel (för organisationer och företag). Läs mer om det här <https://www.kilometrikisa.fi/>.

Kampanjen pågår maj 2022 – september 2022.

Delta i utlottningen: Cykla och fotografera ditt utflyktsmål (i Jakobstadsregionen) dit du tagit dig med cykel. Både cykeln och ditt smultronställe ska synas i bilden. Dela fotot som en händelse på Instagram (IG stories), använd hashtaggen #jakobstadsregionencyklar och tagga kontot @sustainability.inspiration.

Utlottningen sker månadsvis bland de som använt hashtagarna. Vinnaren meddelas personligen via ett direktmeddelande på Instagram. Instagram/Meta har ingen del i tävlingen. ■

MER INFORMATION finns på webbadressen jakobstadsregionen.fi och i de sociala mediekanalerna. Följ också @sustainability.inspiration på Instagram.

Pyöräillään – pyöräilykampanja Pietarsaaren seudulla

Osana Pietarsaaren seudun ilmastotalkoita järjestetään pyöräilykampanja, jossa voit voittaa hienoja palkintoja samalla kun käyt Pietarsaaren seudun suosikkikohteissa. Voit lisäksi jakaa omat lempipaikkasi muille. Osallistumalla olet mukana ja edistät Pietarsaaren seudun kestävyys- ja ilmastotyötä.

PYÖRÄILYKAMPANJA JÄRJESTETÄÄN ”Vastuullinen Pietarsaaren seutu – tiedon ja tulosten lisääminen” -hankkeen ja Pietarsaaren seudun kehittämissyhtiö Concordian välisenä yhteistyönä. Se on samalla osa suurempaa pyöräilykampanjaa Pohjanmaalla.

Tarkoituksena on vähentää päästöjä Pietarsaaren seudulla, kannustaa ihmisiä käyttämään pyörää auton sijaan, edistämään terveyttään ja kokemaan liikunnan iloa, tekemään jännittäviä löytöretkiä, tutustumaan alueen kauniiseen luontoon sekä käymään hienoisia kohteissa ja omissa lempipaikoissa. Kampanja on kaksiosainen:

— Jaa suosikkipyöräilykohteesi muille (tarkoitettu kaikille)

← Cykelkampanjen är ett samarbete mellan projektet ”Hållbara Jakobstadsregionen – kunskapslyft och resultat” och Jakobstadsregionens utvecklingsbolag Concordia.

← Pyöräilykampanjan toteuttaa ”Vastuullinen Pietarsaaren seutu – tiedon lisääminen ja tulokset” -hanke ja Pietarsaaren Kehittämissyhtiö Concordia yhteistyössä.

— Kerää kilometrejä pyörällä (tarkoitettu organisaatioille ja yrityksille). Lue lisää osoitteesta <https://www.kilometrikisa.fi/>.

Kampanja on käynnissä toukokuusta 2022 syyskuuhun 2022.

Näin voit osallistua: Pyöräile suosikkikohteeseesi Pietarsaaren seudulla ja valokuvaa retkikohte. Sekä pyörän että lempipaikkasi tulee näkyä kuvassa. Jaa kuva Instagramin tarinoissa (IG-stories), käytä hashtagia #pietarsaareuseutupyöräilee ja täägiä tili @sustainability.inspiration.

Arvonta suoritetaan kuukausittain hashtagia käyttäneiden kesken. Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti Instagram-viestillä. Metalla ei ole mitään tekemistä kilpailun kanssa. ■

LISÄTIETOJA pyöräilykampanjasta on osoitteessa jakobstadsregionen.fi ja sosiaalisen median kanavissa. Seuraa myös @sustainability.inspiration-tiliä Instagramissa.

Falken ordnar värdigt veteran-FM

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Jonas Thomén

Veteran-FM i friidrott blir det största evenemang som IK Falken har arrangerat, när det gäller tävlingarnas omfattning. Mellan 11 och 14 augusti koras cirka 420 finska mästare på sportplanen i Bennäs.

ORGANISATIONSKOMMITTÉNS ordförande Christer Aspfors och tävlingsledaren Johan Storbjörk ingår i kärntruppen som redan i två år förberett sig för de finska mästerskapen för veteraner. Det finns gott om utmaningar, men duon räknar med att föreningens rutin ska göra mästerskapen till de bästa någonsin i sin genre.

– Både våra funktionärer och föreningen behöver utmaningar. Vi tror att Falken är den första finlands-svenska föreningen som ordnar veteran-FM. Vi har en fin anläggning på ett kompakt område. Tävlingarna blir ett bra sätt att marknadsföra kommunen och lägga Pedersöre på kartan, säger Aspfors.

När Falken ordnade junior-FM för två år sedan sträckte sig arrangemanget över tre dagar och samlade knappt 600 deltagare. Veteranernas motsvarighet pågår från torsdag eftermiddag till söndag eftermiddag och förväntas locka 1 000 deltagare totalt.

– Vi gör det på fyra dagar för att hinna med allt, men det blir ändå tajt med 420 grenar. Det är större än sommar-OS, så det blir en utmaning, säger Aspfors.

Torsdagseftermiddagen och -kvällen är vikt för de äldsta deltagarna, från 70 år och uppåt. Sedan fortsätter de yngre förmågorna med tävlingsstart kl. 11 på fredag och kl. 9.00 på lördag och söndag.

Veteranklasserna börjar vid 30 år, och fortsätter med en ny klass med fem års mellanrum. De äldsta deltagarna i Bennäs kommer att vara över 95 år.

Aspfors och Storbjörk räknar med att de flesta veteraner deltar i mer än en gren, för de brukar vara aktiva. Arrangörerna räknar ändå med att

det går att slå ihop flera åldersklasser i sådana starter där deltagarna är få. Det gäller till exempel långlopp som 10 000 meter.

– De flesta lopp kan avgöras som direkt final. Det är egentligen bara på 100 meter som det blir kval, säger Storbjörk.

Grenutbudet är traditionellt, men veteranerna har en specialgren: vikt-kastning, som påminner om slägga.

– Det används en kula på upp till 15 kilo som sitter fast i en kedja med slägghandtag, förklarar Storbjörk.

Det digra tävlingsprogrammet och långa tävlingsdagarna kräver ett stort antal funktionärer. Det är en utmaning i sig – dessutom finns det faktorer som förhindrar vissa trojännare från att ställa upp.

– Många av våra bärande funktionärer vill själva tävla. Vi räknar med att 10–20 egna idrottare deltar. Då kan de inte ställa upp som funktionärer den dagen åtminstone, säger Aspfors.

Enligt Storbjörk kommer 200–220 personer att engageras för att ro arrangemanget i hamn. Minst en person behövs för ett specialuppdrag: att hålla koll på nya finska rekord.

– Det brukar vara 10–20 rekord per mästerskap. De ska helst uppmärksammas, säger Aspfors.

Falken vill nämligen att FM-statusen ska märkas, i alla delar av arrangemanget.

– Vi har varit runt och sett hur tidigare arrangörer har gjort. Det som vi vill tillföra är värdighet. Blir man finsk mästare ska det vara värdigt, så vi vill sätta tid på det, säger Aspfors.

Det märks bland annat i att prisutdelningarna kommer att ha en egen tidtabell, så att medaljörerna och anhängare vet när medaljerna

† Christoffer Envall är en snabbfotad kock som siktar på att ställa upp i veteran-FM som Falken arrangerar i augusti.

† Christoffer Envall on nopeajalkainen kokki, joka tähtää Falkenin elokuussa järjestämiin veteraanien SM-kilpailuihin.

— Vi gör det på fyra dagar för att hinna med allt, men det blir ändå tajt med 420 grenar. Det är större än sommar-OS, så det blir en utmaning

CHRISTER ASPFORS

Falken järjestää arvokkaat veteraanien SM-kilpailut

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Jonas Thomén

Veteraanien yleisurheilun SM-kilpailuista tulee suurin IK Falkenin järjestämä tapahtuma laajuuden osalta. 11.–14. elokuuta valitaan noin 420 Suomen mestaria Pännäisten urheilukentällä.

JÄRJESTELYTOIMIKUNNAN puheenjohtaja Christer Aspfors ja kilpailunjohtaja Johan Storbjörk kuuluvat ydinryhmään, joka on jo kahden vuoden ajan valmistellut veteraanien Suomen mestaruuskilpailuja. Haasteita on paljon, mutta kaksikko luottaa siihen, että seuran osaamisen ansiosta mestaruuskilpailuista tulee lajinsa parhaat ikinä.

– Sekä toimihenkilömme että seura tarvitsee haasteita. Luulemme, että Falken on ensimmäinen suomenruotsalainen seura, joka järjestää veteraanien SM-kilpailut. Meillä on hieno urheilupaikka kompaktilla alueella. Kilpailut ovat hyvä keino markkinoida kuntaa ja nostaa Pedersöre kartalle, Aspfors sanoo.

Kun Falken järjesti nuorten SM-kilpailut kaksi vuotta sitten, kestivät ne kolme päivää ja keräsivät vajaat 600 osallistujaa. Veteraanikilpailut kestävät torstai-iltapäivästä sunnuntai-iltapäivään, ja niiden odotetaan houkuttelevan yhteensä 1 000 osallistujaa.

– Kilpailut kestävät neljä päivää, mutta 420 lajin vuoksi aikataulu on silti tiukka. Määrä on suurempi kuin kesäolympialaisissa, joten se on haastavaa, Aspfors sanoo.

Torstai-iltapäivä ja -ilta on varattu vanhimille, yli 70-vuotiaille osallistujille. Sitten vuorossa ovat nuoremmat kyyvit, joiden kilpailut alkavat klo 11 perjantaina ja klo 9.00 lauantaina ja sunnuntaina.

Veteraaniluokat alkavat 30 ikävuodesta ja jatkuvat siitä viiden vuoden välein. Vanhimmat osallistajat ovat yli 95-vuotiaita.

Aspfors ja Storbjörk odottavat, että useimmat veteraanit osallistuvat useampaan kuin yhteen lajiin, koska he taapaavat olla aktiivisia. Järjestäjät laskevat kuitenkin sen varaan, että useita ikäluokkia voidaan yhdistää lähdoissä, joissa on vähän osallistujia. Tämä koskee esimerkiksi pitkänmatkanjuoksua, kuten 10 000 metriä.

– Useimmista juoksulajeista voidaan järjestää suoraan finaali. Oikeastaan vain 100 metrillä tarvitaan karsinta, Storbjörk sanoo.

Lajivalikoima on perinteinen, mutta veteraaneilla on yksi erikoislaji: painonheitto, joka muistuttaa moukarinheittoa.

– Enintään 15 kilon kuula on kiinni moukarikahvalla varustetussa ketjussa, Storbjörk selittää.

Mittava kilpailuohjelma ja pitkät kilpailupäivät vaativat suuren määrän toimitsijoita. Se on itsessään haaste – lisäksi on syitä, jotka estävät tiettyjä uskollisia toimitsijoita osallistumasta.

– Monet keskeisistä toimitsijoistamme haluavat itse kilpailla. Odotamme, että kilpailuihin osallistuu 10–20 omaa urheilijaa. Siinä tapauksessa he eivät voi olla toimitsijoina ainakaan kilpailupäivänä, Aspfors sanoo.

Storbjörkin mukaan tarvitaan 200–220 henkilöä viemään järjestelyt maaliin. Vähintään yksi henkilö tarvitaan erityistehtävään: pitämään silmällä uusia Suomen ennätyksiä.

– Mestaruuskilpailuissa tapaa tulla 10–20 ennätystä. Ne tulisi mielellään huomata, Aspfors sanoo.

Falken nimittäin haluaa, että SM-status näkyy kaikkialla järjestelyissä.

– Olemme olleet paikalla ja nähneet, miten aiemmat järjestäjät ovat toimineet. Haluamme tuoda mukaan arvokkuutta. Suomen mestaruuden voittamisen tulee olla arvokasta, joten haluamme varata siihen aikaa, Aspfors sanoo.

Tämä näkyy muun muassa siinä, että palkintojenjaolla on oma aikataulu, jota mitalistit ja kannattajat tietävät, milloin mitalit jaetaan. Palkintoseremonia järjestetään kilpailuareenan ulkopuolella AW-areenan edessä.

Aspfors ja Storbjörk arvelevat, että paikallisista falkenilaisista Christoffer Envall, Frans Häggblom, Sandellin veljekset ja Ralf Högnäs asettuvat lähtöviivalle.

Jos joku on kiinnostunut tulemaan mukaan toimitsijaksi, voi ottaa yhteyttä esimerkiksi Aspforseen tai Storbjörkiin.

– Tungosta ei tule, keksimme kaikille tehtävän, Storbjörk sanoo. ■

delas ut. Prisceremonin sker utanför tävlingsarenan framför AW Arena.

Av de lokala falkeniterna räknar Aspfors och Storbjörk med att namn som Christoffer Envall, Frans Häggblom, bröderna Sandell och Ralf Högnäs ställer sig på startlinjen.

Om någon är intresserad av att ställa upp som funktionär är det bara att kontakta till exempel Aspfors eller Storbjörk.

– Det blir inte fullt, vi hittar en uppgift år alla, säger Storbjörk. ■

Kungsängen välkomnar hyresgäster i september

Pedersöre bostäders nybygge i Överesse är svar på en länge efterlängad nyproduktion av hyresbostäder. I höst blir tio splitternya lägenheter i Kungsängens radhus tillgängliga.

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Jonas Thomén

DET KOMMUNALÄGDA bostadsbolaget Pedersöre bostäder är inne i en offensiv fas. De nya radhusen Granholmsliden i Edsevö hann nått och jämnt bli inflyttningsklara hösten 2021 innan nästa byggprojekt inleds i Överesse. Intill Nådjärvvägen, mellan Essegården och baptistkyrkan, framskrider nybygget av tio nya hyreslägenheter enligt tidtabell.

Det handlar om fyra byggkroppar: två radhus och två biltak med förråd. Det ena radhuset rymmer fyra lägenheter på 48 kvadratmeter, i det andra finns sex lägenheter, två lägenheter på 34 kvadratmeter och fyra lägenheter på 48 kvadratmeter.

Pedersöre bostäders tekniska disponent Peter Wikström lyfter dessutom fram tilläggsytan som finns i alla tio lägenheter:

– Alla har en inglasad terrass på 17 eller 13 kvadratmeter, säger han.

Planlösningen är den samma som radhusen i Edsevö. Det är öppna ytor som utnyttjas maximalt. Det finns ingen bastu, men på det sättet finns det mera boyta i vardagen och förvaringsutrymme.

– Hyresgästerna i Edsevö är nöjda med planeringen och miljön. Speciellt de inglasade terrasserna är uppskattade, säger Wikström.

Lägenheterna i Överesse kommer att värmas med fjärrvärme. Under biltaken kommer det att finnas laddningsmöjlighet för hybridbilar.

– Vi förbereder också två bilplatser för laddning av elbil, säger Wikström.

Nybygget är en del av Pedersöre bostäders strategi. Bolaget vill erbjuda energieffektiva bostäder på attraktiva platser. Området i Överesse är centralt, ett stenkast från Esse å och nära till mataffär, gym, kyrka och apotek.

– När vi prioriterar nybyggnationer strävar vi efter att finnas på de ställen där det finns marknad för våra lägenheter och hitta synergiefakter med kommunal teknik, befintlig kommunal service och annan service, säger Wikström.

Till strategin hör också att prioritera hur det befintliga byggnadsbeståndet ska hanteras. Det gäller inte minst de fastigheter som Pedersöre bostäder sedan länge har i Överesse: lärarbostäderna vid Överesse skola och Essebo-fastigheten på Jossgårdsvägen. De senaste årtiondena har inga stora renoveringar genomförts i lägenheterna och de närmar sig slutet på sin livscykel.

– Vi måste göra något med vårt befintliga byggbestånd i Överesse. Så när Kungsängens radhus är klart ska vi göra en första prioritering av vad vi gör med de gamla fastigheterna, säger Wikström.

Och det ligger inte alldeles långt fram i tiden. Kungsängens radhus tar emot sina första hyresgäster i september. De första intresseanmälningarna har redan trillat in till fastighetssekreteraren Anne Törnqvist, men det går fortfarande att anmäla sitt intresse.

– Det går också att göra en bostadsansökan direkt på vår webbplats, säger Törnqvist.

På webbadressen www.pedersorebostader.fi kan man bekanta sig med hela utbudet av lediga hyreslägenheter.

När Kungsängens radhus är klart planerar Pedersöre bostäder att fortsätta på sin offensiva linje. Näst i tur står ett radhusbygge i Lillby, på Edebovägen. Bolaget har också reserverat en tomt i Edsevö intill de befintliga Granholmsliden-radhusen. ■

† Pedersöre bostäders tekniska disponent Peter Wikström berättar att bolaget vill erbjuda energieffektiva bostäder på attraktiva platser.

† Pedersöre bostäders tekniska disponent Peter Wikström berättar att bolaget vill erbjuda energieffektiva bostäder på attraktiva platser.

Kungsängens radhus

- Omfattar åtta lägenheter på 48 m² (2 r+k) och två mindre lägenheter på 34 m² (1r+kv+alkov).
- Varje lägenhet har en egen inglasad terrass samt biltak med förråd.
- Beräknas bli inflyttningsklart 1.9.2022.
- Förfrågningar eller anmälan om intresse kan lämnas på info@pedersorebostader.fi eller per telefon 06-7850 153. Bostadsansökan kan lämnas på www.pedersorebostader.fi.
- Byggtreprenör är MKM Solutions. El: Connectus. Rör: Bravida Finland. Ventilation: FVM Service.

Kungsängen toivottaa vuokralaiset tervetulleiksi syyskuussa

Pedersöre bostäderin uudisrakennus Yli-Ähtävällä vastaa kauan kaivattujen uusien vuokra-asuntojen kysyntään. Syksyllä valmistuu kymmenen upouutta asuntoa Kungsängenin rivitaloon.

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Jonas Thomén

KUNNAN OMISTAMA kiinteistöyhtiö Pedersöre bostäder on hyökkäysvaiheessa. Edsevön uusi rivitalo Granholmslidén ehti hädin tuskin valmistua syksyllä 2021, ennen kuin seuraava rakennushanke aloitettiin Yli-Ähtävällä. Nädjärventien vieressä, Essegårdenin ja baptistikirkon välissä sijaitsevien kymmenen uuden vuokra-asunnon rakentaminen edistyy aikataulun mukaisesti.

Kyseessä on neljä rakennusta: kaksi rivitaloa ja kaksi autokatosta varastoi- neen. Toiseen rivitaloon tulee neljä 48 neliön asuntoa ja toiseen kuusi asuntoa, joista kahden koko on 34 neliötä ja neljän 48 neliötä.

Pedersöre bostäderin tekninen isännöitsijä Peter Wikström nostaa esiin lisäksi kaikissa kymmenessä asunnossa olevat lisäneliöt:

– Kaikissa asunnoissa on 17 tai 13 m²:n lasitettu terassi, hän sanoo.

Pohjaratkaisu on sama kuin Edsevön

rivitaloissa. Avointa tilaa hyödynnetään mahdollisimman paljon. Saunaa ei ole, mutta asuinpinta-alaa ja säilytystiloja on enemmän.

– Edsevön vuokralaiset ovat tyytyväisiä suunnitteluun ja ympäristöön. Erityisesti lasitettuja terasseja arvostetaan, Wikström sanoo.

Yli-Ähtävän asunnot lämpenevät kaukolämmöllä. Autokatoksissa on hybridautojen latausmahdollisuus.

– Kahteen autopaikkaan tulee myös sähköautojen latausmahdollisuus, Wikström sanoo.

Uudisrakennus on osa Pedersöre bostäderin strategiaa. Yhtiö haluaa tarjota energiatehokkaita asuntoja vetovoimaisissa paikoissa. Alue Yli-Ähtävällä on keskeinen. Asunnot sijaitsevat kivenheiton päässä Ähtävänjoesta ja lähellä ruokakauppaa, kuntosalia, kirkkoa ja apteekkia.

– Kun priorisoimme uudisrakenta-

Kungsängenin rivitalo

- kahdeksan 48 m²:n (2 h+k) asuntoa ja kaksi pienempää 34 m²:n (1 h+kk+alkovi) asuntoa.
- Jokaisessa asunnossa on lasitettu terassi sekä autokatos ja varasto.
- Muuttovalmis arviolta 1.9.2022.
- Kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä sähköpostitse info@pedersorebostader.fi tai puhelimitse 06-7850 153. Asuntohakemuksen voi jättää osoitteessa www.pedersorebostader.fi.
- Rakennusurakoitsija on MKM Solutions. Sähkötyöt: Connexus. Putkityöt: Bravida Finland. Ilmanvaihto: FVM Service.

mista, pyrimme rakentamaan paikkoihin, joissa asunnillemme on kysyntää, ja löytämään synergiaetuja kunnallistekniikan, kunnallisten palveluiden ja muiden palveluiden suhteen, Wikström sanoo.

Strategiaan kuuluu myös priorisoida sitä, miten nykyistä rakennuskantaa hoidetaan. Tämä koskee etenkin Pedersöre bostäderin pitkäaikaisia kiinteistöjä Yli-Ähtävällä: Överesse skolan opettajien asuntoja ja Essebo-kiinteistöä Jossgårkintiellä. Asuntoihin ei ole tehty viime vuosikymmeninä suuria remontteja, ja ne lähestyvät elinkaarensa loppua.

– Meidän on tehtävä jotakin nykyiselle rakennuskannallemme Yli-Ähtävällä. Kun Kungsängenin rivitalo on valmis, priorisoimme, mitä teemme vanhoille kiinteistöille, Wikström sanoo.

Siihen ei ole enää pitkä aika. Kungsängenin rivitalo ottaa vastaan ensimmäiset vuokralaiset syyskuussa. Ensimmäiset kiinnostuneet ovat jo ottaneet yhteyttä kiinteistösihteeri Anne Törnqvistiin, mutta vielä ehtii mukaan.

– Asuntohakemuksen voi tehdä myös suoraan verkkosivullamme, Törnqvist sanoo.

Verkkosivulla www.pedersorebostader.fi voi tutustua kaikkiin vapaisiin vuokra-asuntoihin.

Kun Kungsängenin rivitalo on valmis, Pedersöre bostäder suunnittelee jatkavansa hyökkäyslinjallaan. Seuraavana vuorossa on rivitalon rakentaminen Lillbyhyn Edebontielle. Yhtiö on varannut myös tontin Edsevöstä Granholmslidén-rivitalojen vierestä. ■

← Surdegsbrödet i Jeriko gård är bakat med stenmalet fullkornsmjöl från Pensala.

← Jeriko gårdin hapanjuurileipä on leivottu Pensalasta saaduista, kivimyllyssä jauhetuista täysjyväjauhoista.

→ Ett lärande bageri. Företagarna Marcus och Camilla Smeds förverkligar sin dröm i Jeriko gård i Ytteresse och vill genom MI-kursen sprida sina kunskaper vidare. Madelen Smedlund är anställd och en hängiven surdegsbagare.

→ Opettava leipomo. Yrittäjät Marcus ja Camilla Smeds toteuttavat unelmaansa Jeriko gårdissa Ala-Ähtävällä ja haluavat jakaa osaamistaan eteenpäin kansalaisopiston kursilla. Työntekijä Madelen Smedlund on innokas hapanjuurileipoja.

Lär dig surdegsbaka med Jeriko gård

TEXT

Malin Henricson

FOTO

Jonas Thomén

Hållbarhet är en naturlig del av vardagen i Jeriko gård – det gäller både bakningen, utrustningen och viljan att dela med sig av kunskap. I höst lär bageriet ut grunderna i surdegsbakning via kortkurser i Pedersöre MI:s regi.

DEN VEDELDADE STENUGNEN är hjärtat i det drygt ettåriga bageriet Jeriko gård i Ytteresse. Ugnen förenar Camilla och Markus Smeds gemensamma värderingar och intressen för jordbruk, bakning, självhushållning och hållbarhet. Bagare-konditorn Camilla vurmar för hantverket, medan jordbrukaren Markus inspireras av att kunna odla grödor direkt till konsumenten. Jeriko gård har hittat sin nisch bland surdegsbröd, långjästa bullar, söta bakverk och säsongsförsäljning av jordgubbar.

– Matförsörjning ligger nära mitt hjärta, säger Markus.

Hans inneboende krismedvetenhet – som hos gemene man blivit högaktuell på grund av kriget i Ukraina – är orsaken till att den vedeldade ugnen tog plats i bageriet.

– Vi ska kunna baka fastän det blir kristider och samhället är utan el. Personal- och elkostnader är annars de största utgifterna i ett bageri. Vår elkonsumention är inte högre än i ett egna hemshus, säger Markus.

Ugnen är dessutom effektiv – den kan grädda 100 bröd samtidigt.

Markus pekar utan större svårigheter ut andra hållbarhetsfaktorer i bageriets verksamhet. Bakutrustningen är till stora delar begagnad, inköpt från Optima eller bagerier som lagt ner sin verksamhet. I bullhörnet står till exempel en runddrivare som formar runda, släta bullar på nolldid.

– Den är från 1950-talet och funderar perfekt. Vi köpte den från Jämtlandstrakten, säger Markus.

Caféborden är från Optima och stolarna också köptes begagnade. Kylrumselementen är från Malmska medan bageriet fick diskmaskinen av en lokal båtillverkare.

– Det är retro, säger Markus.

Paret Smeds använder helst lokalproducerade eller inhemska råvaror och stöder andra producenter som tänker som dem. De sötar sin müsli med honung från Källby, morötterna i semlorna kommer från Jeppo och de bakar med ett stenmalet fullkornsmjöl från Pensala. Fullkornsmjölet innehåller mer näring och mineraler, samt är mörkare och grövre än mjölet i butikshyllan.

– Mineralerna och mycket av näringen finns i skalet, som annars tas bort i vitt mjöl, säger Markus.

Bageriet testar också ett virvelmalet fullkornsmjöl från Mörby gård i Ekenäs.

– Det är fuktigare än vanligt mjöl, säger Camilla.

Bageriets målsättning är att kunna mala och baka av eget spannmål i framtiden.

Äggen i de söta bakverken kommer från egen gård eller från en närbelägen hönsfarm. Smeds egna höns ser dessutom till att bageriet inte har något svinn, för hönorna äter resterna. Deras avföring används som gödning i odlingslådorna där makarna odlar grödor som de använder i bakningen.

– Det är ett kretslopp, säger Markus.

Det är han som tog initiativ till ett kursamarbete med Pedersöre MI. Bageriet ville utveckla en nybörjarkurs i surdegsbakning inklusive material och recept till deltagarna.

FORTSÄTTER PÅ FÖLJANDE UPPSLAG →

Jeriko gård opettaa hapanjuurileivontaa

Kestävyys on luonnollinen osa Jeriko gårdin arkea – tämä pätee leipomiseen, välineisiin ja haluun jakaa tietoa. Leipomo opettaa syksyllä hapanjuurileivontaa Pedersören kansalaisopiston lyhytkursseilla.

TEKSTI

Malin Henricson

KUVA

Jonas Thomén

REILU YKSIVUOTIAAN ALAÄHTÄVÄLÄISEN Jeriko gård -leipomon sydän on puulämmitteinen kivi-uuni. Uuni yhdistää Camilla ja Markus Smedsin arvoja ja kiinnostusta maanviljelyyn, leivontaan, omavaraistalouteen ja kestävyteen. Leipuri-kondiittori Camilla harrastaa käsitöitä, kun taas maanviljelijä Markus inspiroi viljan viljely suoraan kuluttajille. Jeriko gård on löytänyt markkinarakonsa hapanjuurileivästä, pitkään nostatetuista pullista, makeista leivonnaisista ja mansikoiden kausimyyntistä.

– Ruokahuolto on lähellä sydäntäni, Markus sanoo.

Hänen synnynnäinen kriisitietoisuutensa – josta on Ukrainan sodan vuoksi

tullut ajankohtainen aihe tavallisten ihmisten parissa – on syy sille, että leipomossa on puulämmitteinen uuni.

– Meidän on voitava leipoa, vaikka olisi sota-aika ja yhteiskunta olisi ilman sähköä. Henkilöstö- ja sähkökulut ovat leipomon suurimmat kuluerät. Sähkökulutuksemme ei ole suurempaa kuin omakotitalossa, Markus sanoo.

Uuni on sitä paitsi tehokas – siinä voi paistaa samanaikaisesti 100 leipää.

Markus nostaa suuremmista vaikeuksista esiin muita kestävyystekijöitä leipomon toiminnassa. Leivontavälineet ovat suureksi osaksi käytettyjä. Ne on ostettu Optimalta tai toimintansa lopettaneilta leipomoilta. Pullanurkkauksessa on esimerkiksi pullanpyörittäjä, joka muotoilee pyöreitä, sileitä pullia alta aikayksikön.

– Se on 1950-luvulta ja toimii moitteettomasti. Ostimme sen Jämtlannin seudulta, Markus sanoo.

Kahvilapöytä on Optimalta ja myös tuolit ostettiin käytettyinä. Kylmähuone-elementti on Malmilta, kun taas astianpesukoneen leipomo sai paikalliselta venevalmistajalta.

– Se on retroa, Markus sanoo.

Smedsin pariskunta käyttää mieluiten paikallisesti tuotettuja tai kotimaisia raaka-aineita ja tukee muita tuottajia, jotka ajattelevat kuten he. He makeuttavat myslinsä kolppilaisella hunajalla, sämpylöiden porkkanat tulevat Jepualta ja he leipovat Pensalasta saatavilla, kivimyllyssä jauhetuilla täysjyväjauhoilla. Täysjyväjauhot sisältävät enemmän ravinteita ja kivennäisaineita. Ne ovat myös tummempia ja karkeampia kuin kaupan hyllyjen jauhot.

– Valkoisista jauhoista otetaan pois kuori, joka sisältää kivennäisaineita ja paljon ravinteita, Markus sanoo.

Leipomo testaa myös tammisaarelaisen Mörbyn tilan pyörremyllyssä jauhettua täysjyväjauhoa.

– Se on kosteampaa kuin tavallinen jauho, Camilla sanoo.

Leipomon tavoite on voida tulevaisuudessa jauhaa omasta viljasta jauhoa, joilla leipoa.

Makeiden leivonnaisten kananmunat tulevat omalta tilalta tai läheiseltä kanatilalta. Smedsien omat kanat pitävät lisäksi huolen siitä, ettei leipomossa

JATKUU SEURAAVALLA AUKEAMALLA ⇨

← Madelen Smedlund skär mönster i bröden innan de gräddas.
← Madelen Smedlund leikkaa leipään kuvioita ennen paistamista.

→ De sökte och fick bidrag från Helge Wiiks stiftelse för ändamålet.

– Vi vill vara ett lärande bageri. För oss är det en nisch också, att få lära ut, säger Markus.

Pia Boström, tf MI-rektor, påpekar att det går hand i hand med MI:s filosofi.

– Vår policy är ett livslångt lärande. Fast man har bakat hela livet finns det alltid nya saker att lära sig, säger Boström.

MI kommer dessutom att uppmärksamma temata hållbarhet i flera kurser kommande läsår. Därför passar surdegskursen som ett smäck. Höstens kurskatalog innehåller två separata kortkurser med arbetsnamnet ”Från korn till bröd” som hålls i Jeriko gårds bageri i oktober. Åtta deltagare per kurs ryms med. Kursen startar fredag kväll och fortsätter följande lördag. Camilla Smeds och bageriets anställda Madelen Smedlund inviger deltagarna i hur man startar, hanterar och bakar med surdeg.

– Vi gör en grunddeg och lär ut hur man kan använda den på olika sätt, säger Camilla.

Deltagarna ska också ha möjlighet att mala eget mjöl och eventuellt baka med mjölet.

– Vi hoppas att de efter kursen ska våga baka från grunden hemma, om de har tillgång till en kvarn, säger Boström.

Både MI och Jeriko gård är beredda att ordna nya kurser på våren 2023 om intresset är stort. ■

Från korn till bröd

- Kurs 1: 7–8 oktober (fredag kväll, lördag heldag)
- Kurs 2: 21–22 oktober (fredag kväll, lördag heldag)
- Åtta deltagare/kurs.
- Ledare: Madelen Smedlund och Camilla Smeds.
- Anmälan från och med 22.8.2022.

⇒ ole hävikkiä, koska ne syövät tähteet. Niiden ulosteita käytetään lannoitteena viljelylaatikoissa, joissa aviopuolisot viljelevät viljaa, jota he käyttävät leivonnassa.

– Se on kiertokulku, Markus sanoo.

Hän teki aloitteen kurssiyhteistyötä Pedersören kansalaisopiston kanssa. Leipomo halusi kehittää hapanjuurileivonnan alkeiskurssin, johon sisältyisi materiaalit ja reseptit osallistujille. He hakivat ja saivat avustusta Helge Wiikin säätiöltä.

– Haluamme olla opettava leipomo. Meille opettaminen on myös markkinarako, Markus sanoo.

Kansalaisopiston vt. rehtori Pia Boström huomauttaa, että kurssi kulkee käsi kädessä kansalaisopiston filosofian kanssa.

– Elinikäinen oppiminen on periaatteenamme. Vaikka olisi leiponut koko ikänsä, aina löytyy uutta opittavaa, Boström sanoo.

Kestävyysteema huomioidaan useilla kansalaisopiston kursseilla tulevina lukuvuonna. Siksi hapanjuurikurssi sopii kurssitarjontaan kuin nenä päähän. Syksyn kurssiohjelma sisältää kaksi erillistä lyhytkurssia työmellä ”Jyvästä leiväksi”, jotka järjestetään lokakuussa Jeriko gårdin leipomossa. Yhdelle kurssille mahtuu kahdeksan osallistujaa. Kurssi alkaa perjantai-iltana ja jatkuu seuraavana lauantaina. Camilla Smeds ja leipomon työntekijä Madelen Smedlund vihkivät osallistujat hapanjuuren valmistamiseen, käsittelyyn ja leivontaan.

– Teemme perustaikinan ja opetamme, miten sitä voi käyttää eri tavoilla, Camilla sanoo.

Osallistujilla on myös mahdollisuus jauhaa omat jauhot ja mahdollisesti leipoa niillä.

– Toivomme, että kurssin jälkeen he uskaltaisivat leipoa kotona alusta asti, jos heillä on pääsy myllyyn, Boström sanoo.

Sekä kansalaisopisto että Jeriko gård ovat valmiita järjestämään uusia kursseja keväällä 2023, jos kiinnostus on suurta. ■

Jyvästä leiväksi

- Kurssi 1: 7.–8. lokakuuta (perjantai-ilta, koko lauantai)
- Kurssi 2: 21.–22. lokakuuta (perjantai-ilta, koko lauantai)
- Kahdeksan osallistujaa/kurssi.
- Ohjaajat: Madelen Smedlund ja Camilla Smeds.
- Ilmoittautumiset 22.8.2022 alkaen.

Sommarkurser i Pedersöre MI

Det går bra att anmäla sig till motionskurserna fast kursen redan startat! Anmälan till alla kurser görs via vår hemsida mi.pedersore.fi eller tel. 06-7850 275.

SOMMARZUMBA i Forsby danspaviljong, måndagar kl. 19.30-20.30 under tiden 6.6-8.8. Kursledare: *Camilla Johansson*. Kursavgift: 25 €.

SOMMARCIRKELTRÄNING UTOMHUS vid Leplax skola tisdagar kl. 18.00-19.00 under tiden 7-28.6. Kursledare: *Carina Ahlqvist*. Kursavgift: 15 €.

SOMMARTABATA UTOMHUS vid Forsby skola tisdagar kl. 19.00-20.00 under tiden 7.6-9.8. Kursledare: *Mari-Louise Nevanperä*. Kursavgift: 25 €.

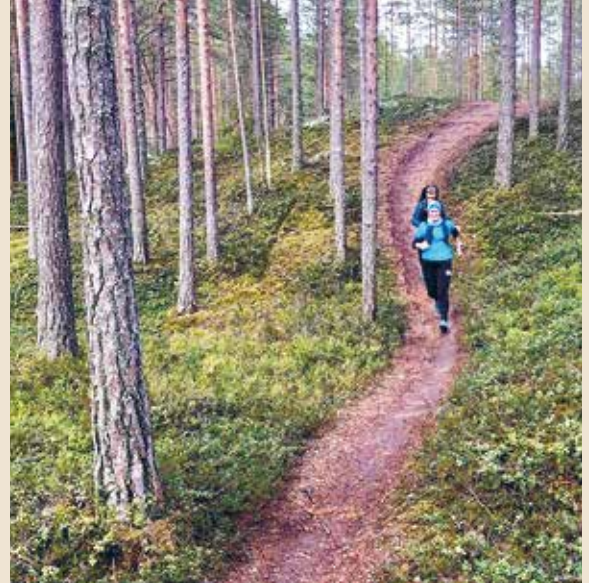
GRUNDERNA I BMX – för ungdomar (från 10 år och uppåt), vid Grubbo, Sursik, onsdagar kl. 18.00-19.30 under tiden 8-29.6. Kursledare: *Heidi Backman* och *Tony Brason*. Kursavgift: 20 €.

SOMMARTRAILLÖPNING vid PieHis stuga och Bergö skidcentrum, onsdagar kl. 18.00-19.00 under tiden 1-29.6 (ej 8.6). Kursledare: *Ulrika Lunabba-Svanström*. Kursavgift: 15 €.

STICKRETREAT (fullsatt – anmäl till väntelista!), Vildmarkscentret i Lappfors, lördag 11.6 kl. 9.30-17.00. Kursledare: *Mia Sumell*, *Victoria Snellman*, *Paulina Grön* och *Minna Knutar*. Kursavgift: 38 € (mat, mellanmål och kaffe ingår).

VIRYA SOMMARYOGA WORKSHOP UTOMHUS vid Kulturhuset AX torsdag 16.6 kl. 18.00-19.30. Kursledare: *Malin Westermund*. Kursavgift: 10 €.

YOGA MINIRETREAT 2 (nyinsatt!) i Nordånå byagård lördag 18.6 kl. 13.00-18.00

med *Jaana Virtanen* och *Charlotta Kerbs*. Slow YinYoga med meditativa sånger live och avslappning till ljuddbad. Kursavgift: 25 €.

↑ *Ulrika Lunabba-Svanström* leder kursen i traillopning i juni.

SOMMARKERAMIK i Överpurmo f.d. bybutik 28.6-1.7, 11.7 samt 18-19.7 kl. 18-21 (totalt 7 kvällar). Kursledare: *May-Len Ede*. Kursavgift: 24 €.

Höstens nya programhäfte

Höstens kursprogram med läsårets kurser publiceras på vår hemsida mi.pedersore.fi måndag 1.8.2022. Programhäftet delas ut till alla hushåll i kommunen 18.8. Häftet kan också hämtas från biblioteken i nejden.

Anmälan till kurserna öppnas måndag 22.8 kl. 8.00. Du kan anmäla via mi.pedersore.fi eller tel. 06-7850 275. Ett axplock av höstens tidiga kurser:

SVAMPKURS 1: SKATTLETNING I SVAMPKOGEN, lördag 10.9 kl. 11.00-16.00 vid Fagerbacka fåbodställe. Kursledare: *Kenneth Bergroth*. Anmälan fr.o.m. 22.8.

RUSKAVANDRING I PALLAS-YLLÄSTUNTURI NATIONALPARK, tisdag-söndag 13-18.9 med *Mattias Kanckos*. Relativt lättvandrad vandringsled mellan Pallas och Ylläs mestadels i skogsterräng. Över-

nattning i egna tält eller ödestugor (begränsat antal). Vandring 4 dagar med dagsetapper på 15-20 km och 2 resdagar därtill. Samåkning med egna bilar till Lappland. Nedre åldersgräns: 12 år. Kursavgift: 120 €. Anmälan fr.o.m. 22.8.

HÖSTPADDLING LÄNGS ESSE Å, lördag-söndag 17-18.9 med *Camilla Sandström* och *Jesper Holmstedt*. Samling vid Lappfors danspaviljong lördag kl. 9.00 och sedan paddlingsstart från Lappjärvi. Paddling till Kettusaari (Evijärvi) och övernattning i egna tält. På söndagen paddling som avslutas vid Björkfors

kraftverk i Lappfors ca kl. 18. Kanot, paddel och flytväst ingår i kursavgiften 90 €. Nedre åldersgräns: 15 år. Anmälan fr.o.m. 22.8.

SVAMPKURS 2: SKATTLETNING I SVAMPKOGEN, lördag 24.9 kl. 11.00-16.00 vid Fagerbacka fåbodställe. Kursledare: *Kenneth Bergroth*. Anmälan fr.o.m. 22.8.

BLI VÄN MED DIN SYSTEMKAMERA, 12.9-10.10 månd. kl. 18.30-20.00 med *Ove Lillas* i Kulturhuset AX.

TECKENSPRÅK, GRUNDKURS, 12.9-14.11, månd. kl. 18.00-20.00 med *Hannele Rabb* i Pedersöre gymnasium.

FÖRSTA HJÄLP 1, UPPDATERINGSKURS, torsd. 15.9 kl. 18.00-21.00 med *Marcus Nyberg* i Pedersöre gymnasium.

FÖRSTA HJÄLP 1, GRUNDKURS, månd. och torsd. 20-29.9 kl. 18-21 med *Marcus Nyberg* i Pedersöre gymnasium.

← Jennifer Storränk behöver knappast ta till boxningshandskarna, men hon slår ett slag för en aktiv arbetsdag inom Pedersöre kommun.

← Jennifer Storränkin tavoitteena on tehdä työpäivistä aktiivisempia Pedersören kunnassa.

Mer rörelse i arbetet i Pedersöre

Pedersöre har i vår inlett ett helt nytt projekt – Ett strå starkare – vars syfte är att baka in mera rörelse under arbetsdagen och öka välmåendet bland Pedersöre kommuns personal.

TEXT & FOTO
Malin Henricson

PEDERSÖRE HAR FÅTT ett specialbidrag för att i projektets inledande skede motverka effekterna av coronapandemin bland anställda inom bildningen.

Projektet leds av kommunens nya motionsrådgivare, Jennifer Storränk, som började jobba i maj. Hon börjar med att utveckla en modell för en rörlig livsstil i samband med arbetsdagen. Modellen ska sedan testas på bildningens personal och för-

hoppningsvis i ett senare skede bli till nytta för övrig personal, och för kommuninvånarna.

Storränk har studerat i Umeå och utbildat sig till idrottspedagog med inriktning på strategiskt ledarskap inom idrott.

– Jag brinner för ämnet och tycker det är roligt att vara med och utveckla något nytt samt bidra till en bättre hälsa, säger hon.

Rent allmänt säger hon att arbetsdagen enkelt blir mer aktiv genom att man väljer trappor i stället för hiss, och gör pausgympa under dagen.

– När det gäller bildningens personal är det lätt att vara aktiv med barnen, säger hon.

Projektfinsieringen är hittills säkrad för 12 månader. Initiativtagarna till projektet – bildningens ledningsgrupp med representanter från både bildningen och kulturavdelningen – tror att det finns goda förutsättningar att få mera understöd. Målet är att få finansiering i tre år och under den perioden erbjuda motionsrådgivning åt hela kommunen, både enskilda och företag.

Motionsrådgivaren ska också på ett brett plan främja motion och en hälsosam livsstil i Pedersöre. Det här görs genom kampanjer och evenemang och i samarbete med föreningar. ■

Lisää liikuntaa työpäivään Pedersöressä

Pedersöre on käynnistänyt tänä keväänä täysin uuden Piirun verran vahvempi hankkeen, jonka tarkoituksena on sisällyttää enemmän liikuntaa työpäivään ja lisätä Pedersören kunnan henkilöstön hyvinvointia.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

PEDERSÖRE ON SAANUT hankkeen alkuvaiheeseen erityisavustusta koronapandemian vaikutusten torjumiseen sivistystoimen työntekijöiden keskuudessa.

Hanketta johtaa kunnan uusi liikuntaneuvoja Jennifer Storränk, joka aloitti työssään toukokuussa. Aluksi hän kehittää mallia, joka yhdistää liik-

kuvan elämäntavan työpäivään. Mallia testataan ensin sivistystoimen henkilöstön parissa ja toivon mukaan siitä hyötyvät myöhemmin muu henkilöstö ja kuntalaiset.

Storränk on opiskellut Uumajassa ja kouluttautunut liikuntapedagogiksi suuntautumisenaan urheilun strategien johtaminen.

– Aihe on intohimoni, ja mielestäni on hauskaa olla mukana ja kehittää jotain uutta sekä edistää parempaa terveyttä, hän sanoo.

Yleisesti ottaen hän sanoo, että työpäivästä tulee helposti aktiivisempi, kun valitsee hissien sijaan portaat ja harrastaa taukojumppaa päivän aikana.

– Sivistystoimen henkilöstön on

helppoa olla aktiivinen lasten kanssa, hän sanoo.

Hankkeen rahoitus on varmistettu 12 kuukaudeksi. Hankkeen aloitteentekijät – sivistyksen johtoryhmä, jossa on sekä sivistystoimen että kulttuuriosaston edustajia – uskovat, että lisäavustuksen saamiselle on olemassa hyvät edellytykset. Tavoitteena on saada rahoitus kolmeksi vuodeksi ja tarjota sinä aikana liikuntaneuvontaa koko kunnalle, niin yksityisille kuin yrityksillekin.

Liikuntaneuvojan on tarkoitus myös edistää laajasti liikkumista ja terveellistä elämäntapaa Pedersöressä. Toteutus tapahtuu kampanjoiden ja tapahtumien avulla ja yhteistyössä yhdistysten kanssa. ■

Anmäl fel via Virhi i Pedersöre-appen

TEXT & FOTO
Malin Henricson

Du har väl laddat ner Pedersöre-appen, den kommunala mobilapplikationen som vi lanserade på alla hjärtans dag? Om inte, är det dags nu.

DU HITTAR DEN via appbutiken i din smarttelefon. Sök på ”Pedersöre-appen”.

I appen hittar du bland annat kommunens nyheter och aktuella evenemang, lediga bostadstomer, hyresbostäder och idrottsbyråns bokningskalender Timple.

Här vill vi främst lyfta fram felanmälningsfunktionen Virhi som finns under fliken Tjänster. Via Virhi kan du göra plats specifika felanmälingar som gäller kommunens gatubelysning, idrotts- och friluftsanläggningar, offentliga byggnader, vägar och gångbanor och skolor, park- och grönområden samt snöröjning och sandning. Det är också möjligt att rapportera om skadegörelse och översvämningar.

Men observera – när det gäller gropar i statens vägar eller mörk vägbelysning längs statliga vägar, ska man använda sig av Vägtrafikantlinjens telefonnummer eller Trafikledsverkets responskanal.

Virhi skickar felanmälingarna vidare till kommunens ansvariga, som kan gå in och kvittera att felanmälan

← När du vill göra en felanmälan via Virhi, startar du genom att trycka på plustecknet nere i högra kanten av kartan.

← *Jos haluat tehdä vikailmoituksen Virhissä, aloita painamalla plusmerkkiä kartan oikeassa alakulmassa.*

hin kautta voit ilmoittaa vioista, jotka koskevat kunnan katuvalaistusta, liikunta- ja ulkoilupaiikkoja, julkisia rakennuksia, teitä, jalkakäytäviä, kouluja, puistoja viheralueita sekä lumenaurasta ja hiekoitusta. Voit myös ilmoittaa ilki-vallasta ja tulvista.

Huomaa kuitenkin, että jos kyse on valtion teillä olevista kuopista tai niiden varsilla olevista pimeistä katuvaloista, tee ilmoitus Tienkäyttäjän linjan tai Väyläviraston palauteväylän kautta.

Virhi lähettää vikailmoitukset eteenpäin kunnan vastuuhenkilöille, jotka kuittaavat ne vastaanotetuiksi. Kun vika on korjattu, kuitataan se myös sovelluksessa.

Tehdyt vikailmoitukset näkyvät kaikille palvelussa. Tämä tarkoittaa, ettei vikailmoitusta tarvitse tehdä uudelleen, jos joku toinen on jo sen tehnyt. ■

Så här använder du Virhi

1. Tryck på plustecknet nere i högra hörnet av kartan.
2. Tryck på ”Flytta till min plats” eller flytta punkten till rätt position på kartan.
3. Tryck sedan på ”Rapportera problem här”.
4. Välj vilken sorts problem det gäller och skriv en kort beskrivning. Om du vill få meddelande om åtgärder måste du ange en e-postadress, annars är din anmälan anonym.
5. Bifoga eventuell bild.
6. Kryssa i rutan att du inte är en robot och acceptera dataskyddspolicyn.
7. Sänd din felanmälan.

är noterad. När felet är åtgärdat kvitteras det också i appen.

Inrapporterade felanmälingar blir synliga för alla i tjänsten. Det innebär att man inte behöver upprepa en felanmälan om någon annan redan gjort det. ■

Ilmoita viasta Virhin kautta Pedersöre-sovelluksessa

Olet varmaankin ladannut Pedersöremobiilisovelluksen, jonka lanseerasimme ystävänpäivänä? Jos et, nyt on aika ladata se.

TEKSTI & KUVA
Malin Henricson

LÖYDÄT SEN ÄLYPUHELIMESI sovelluskaupasta. Etsi hakusanalla ”Pedersöre-appen”.

Sovelluksessa on muun muassa kunnan uutisia ja ajankohtaisia tapahtumia, vapaita asuntotontteja, vuokra-asuntoja ja liikuntatoimiston varauskalenteri Timple.

Tässä artikkelissa haluamme nostaa esiin Virhi-vikailmoitustoiminnon, joka löytyy ”Palvelut”-välilehdeltä. Vir-

Näin käytät Virhiä

1. Paina plusmerkkiä kartan oikeassa alakulmassa.
2. Valitse ”Siirry sijaintiini” tai siirrä osoitin oikeaan paikkaan kartassa.
3. Paina sitten kohtaa ”Ilmoita ongelmasta tästä”.
4. Valitse kyseessä oleva ongelmatyyppi ja kirjoita lyhyt kuvaus. Jos haluat saada ilmoituksen toimenpiteistä, anna sähköpostiosoitteesi. Muuten ilmoituksesi on nimetön.
5. Liitä mahdollinen kuva.
6. Rastita ruutu, että et ole robotti ja että hyväksyt tietosuojakäytännön.
7. Lähetä vikailmoitus.

Det händer i AX

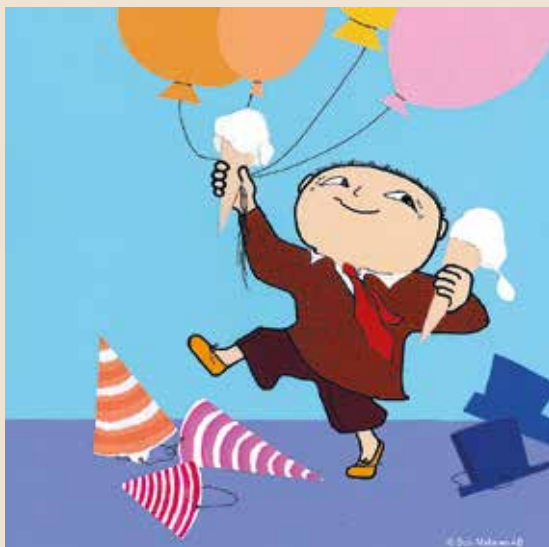
Alfons Åberg fyller 50

Välkommen på kalas!

TIDPUNKT: 6–7 september

Den första boken om Alfons Åberg kom ut 1972. Det innebär att Gunnilla Bergströms omtyckta, vanliga pojke – som bor med sin pappa i en förort någonstans i världen – fyller femtio år! Det vill biblioteket uppmärksamma med två temadagar. Håll utkik efter mer information via bibliotekets egna kanaler.

PROGRAM: Teater, pyssel och lekar m.m.
PLATS: Kulturhuset AX & Överesse bibliotek.

Harry Potter i AX

Äntligen är våra populära familjeevenemang tillbaka! I höst ordnar Kulturhuset AX en Harry Potter-eftermiddag för hela familjen.

TIDPUNKT: 19 oktober kl. 13–15.

PLATS: AX i Bennäs.

↑ Alfons firar 50 år på Pedersöre kommunbibliotek den 6–7 september.

→ Gofika ordnas på huvudbiblioteket den 17 november.

Gofika med svenska deckare

Favorit i repris! Våra omtyckta, mysiga boktipskvällar med gott tilltugg fortsätter. I november är det dags igen, så välkommen på Gofika, den här gången med svenska deckare.

TIDPUNKT: 17 november kl. 17.15–18.45.

PLATS: Huvudbiblioteket i Bennäs.

ANMÄLNINGAR: Pedersöre MI.

Galleri Bruno

GALLERIA BRUNO

Kommande utställningar –
Tulevat näyttelyt

JUNI – Kesäkuu
Kärkulla

JULI – Heinäkuu
Jenny Ahlskog
Hästfotografier /
Hevoskuvia

AUGUSTI – Elokuu
Siv Ågren
Akryl- och
akvarellmålningar /
Akryyli- ja
akvarellimalauksia

SEPTEMBER – Syyskuu
Jan Björk
Naturfotografier /
Luontokuvia

OKTOBER – Lokakuu
Katternö Skywatchers
Astrofotografier /
Astrovalokuvat

NOVEMBER – Marraskuu
FotoArtis
Fotografier /
Valokuvia

PEDERSÖRE BOSTÄDER

www.pedersorebostader.fi

Hos oss hittar du hem

PÅ WWW.PEDERSOREBOSTADER.FI hittar du uppgifter om våra lediga hyresbostäder. Vi har hyresbostäder i alla kommundelar och hyr även ut färdigt möblerade lägenheter för en längre eller kortare tid i Vallbo-husen i Edsevö. Skicka gärna in din bostadsansökan direkt via vår hemsida.

Fastighetssekreterare Anne Törnqvist, tel. 7850 153.

Meidän kanssamme löydät kodin

VERKKOSIVUILTAMME WWW.PEDERSOREBOSTADER.FI löydät tietoa vapaista vuokra-asunnoistamme. Meillä on vuokra-asuntoja kaikissa kunnanosissa ja tarjoamme myös valmiiksi kalustettuja huoneistoja Vallbo-taloissa Edsevössä pidemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi. Voit lähettää asuntohakemuksesi suoraan kotisivujemme kautta.

Kiinteistösihteeri Anne Törnqvist, puh. 785 0153.

	FEST- LIG AFTON		MÄN- FAS	BY I BIBELN		KONST- FIBER- MATERIAL		OTUR	VRED	
	→							↓	FRI- STAD	
				DÄR ÄR TAIPEI HUVUD- STAD						
	→	METALL	FLICK- NAMN	KROPPS- LIG						
		TROPISK BÖNA					LÄR- STYCKE AV KALV HEDER			
				KLAGA KAMEL						
	→	MED- DELANDE SLUT					STRÅ- BAK- VERK			KVINN- LIG
						DRYCK SMILA				
	→	SEREN NÖTT OCH TRÖTT		MAN I SKOLA SÅ KALLAD			OSTYRIG UNG PERSON	↓		TALLIUM
VÄDER- STRECK	↓		BRYNA ANA- KORET	UT- MÄRKT	KELET SKÅDE- SPELERSKA					
↳				FISK TRUT			VÄR- MÅNAD STYCK			
		LER- GODS				SIST I BREV SÄNDA I RADIO		SKÄR		ÅNG- FARTYG
				FISKAT OVERK- LIG				KRYDDA PURKEN		
	→	PACK BYGGER UPP AV FLERA SKIKT					RUM FÖR BESÄT- NINGEN			
HAVE- RERA		IRIDIUM PETIG		SKYMF SKÖTA		UNDERLIG PERSON ÖKEN- ARTAD			BLÅS- INSTRU- MENT	PIAFF FINNAR
↳				PROFE- TERA KADAVER		GNAGARE ÖLYCKANS GUDINNA				
KAJKA			SAMMAN- BINDA TVÅ I REBUS		TIDE- VARV			TÖLP		
FRANSK BRÖD	KALLT OCH GOTT				KULT- HAND- LING			ABBA I ISRAEL		
↳					PÅ HÄST- RYGG?			VAR HÄLSAD!		

Krysset

POSTA KRYSSET TILL Pedersöre kommun, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs. Märk kuvertet "Krysset". Vi vill ha ditt svar senast den 1 juli 2022. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas! Vinnarna underrättas personligen.

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

uteliv

ÖSTERBOTTENS FRILUFTSFESTIVAL

3 sept. 2022

www.uteliv.fi

Kulturhuset AX i samarbete med föreningar i Esse.

PEDFEST ESSE 18.6

www.pedersore.fi/pedfest

Ett annorlunda cykelevenemang för hela familjen.
Toisenlainen pyöräilytapahtuma koko perheelle.

